Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פּרייז 15 גראָשען

היינט 10 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 119	Łódź, Poniedziałek, 23 maja 1932 r.	צענטער יאַהרגאַנג	לאָדז, מאָנטאג, י"ז אייר תרצ"ב	№ 119

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 224-71

לעמבערגער יודען האָבן איבערגעלעבט

נעכטען א טאג פון שרעק צוליב אנ'ענדעקישען סטודענטן-מיטינג און דעמאנסטראציע

לעמבערג, 22 (טעלעפאָניש). היינט איז פאָרגעקומען א גרויסער מיטינג פון ענדעקישע סטודענטען.

שוין פון איגדערפריה אָן האָט די יודישע בעפעלקערונג געוואוסט, אז די ענדעקעס גרייטען זיך צו דעמאָנסטראַציעס, וואָס קאָנען זיך ענדיגען מיט אונרוהען.

די יודען האָבען דעריבער אויסגעמיטען ארויסצוגיין אין גאס.

אויף דעם מיטינג פון די סטודענטען זענען אָנגענומען געוואָרען שארפע רעזאָלוציעס געגען צולאָזען יודען אין די הויכשולען, און אויך געגען די ליבעראלע פּראָפעסאָרען.

דערנאָך האָבען זיך די סטודענטען מיט אַנטיסעמיטישע אויסרופען אוועקגעלאָזט אין א דעמאָנסטראַציע איבער די גאסען.

די פּאָליציי האָט זיי פונאנדערגעטריבען.

דייטשער אויסערן-מיניסטער קורציוס אין מאָסקווע

מאָסקווע, 22. (ספּ. טעל.) קיין מאָסקווע איז אָנגעקומען דער דייטשער אויסערן-מיניסטער קורציוס.

ער האָט אָפּגעהאַלטען קאָנפערענצען מיט אַנגע זעהענע סאָוויעטישע פיהרער.

ער פאהרט אויך קיין לענינגראַד.

אין די פּאָליטישע קרייזען גיט מען צו דעם דאָזיגען וויזיט אַ גרויסע בעדייטונג.

ירידה פון דאָלאַר

האט נעכטען ארויסגערופען א מהומה צווישען די סוחרים אויף דער בערזע

וואַרשא, 22. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אויף דער בערזע און אין די סוחרישע קרייזען איז ווייטער ענטשטאַנען אַ מהומה צוליב'ן דאָלאַר, וועלכער האָט ווידער אַ טענדענץ צו פאַלען.

פאַר'ן דאָלאַר האָט מען געצאָהלט 8,84 8,85 ביי זעהר אַ קליינער קויף-טענדענץ, און מען ריכט זיך, אַז צוליב דער ירידה פון דאָלאַר און צוליב דער געפאַהר פון אַנ'אינפלאַציע זאָל קומען אַ יקרות אויף אַלע אַרטיקלען און סחורות אין דער גאַנצער וועלט.

גען, פרעמיער באַרטעל אויף וועלכען ענדעקישע סטודענטען האָבען געמאַכט אין לעמבערג אַ ברוטאלען אָנפאַל.

אין יאפּאן ווערט געבילדעט

א מיליטעריש-פאשיסטישע רעגירונג

טאָקיאָ, 22. (ספּ. טעל.) דער מיקאדאָ האָט איבערגעגעבען די מיסיע צו שאַפען אַ קאַבינעט דעם גענעראל קאיטאָ.

פונדאַנען איז געדרונגען, אַז דער מיקאדאָ האָט נאָכגעגעבען די פאָדערונג פון די מיליטערישע פאַשיסטען, וועלכע קומען טאָקע צו דער מאַכט.

ד. א. איקס פליהט פון אמעריקא מיט 14 פאסאזשירע

בערלין, 22 (ספּ. טעל.) עס איז אָנגעקומען א ידיעה פון דער לופט-שיף ד. אָ. איקס, וועלכע איז ארויסגעפלויגען פון אמעריקא מיט פאסאַזשירען, אַז זי איז שוין איבער די אַזאָרער אינזלען.

כשר! וויכטיג! כשר

נייעס צום זומער-סעזאָן!

ווילט איהר זיין געזונד?

ווילט איהר עסען געשמאקע און פרישע מיטאגען, פריהשטיקען און אווענדברויטען?

קומט אַלע ווי איינער נור אין דעם גוט-בעקאַנטען, היגיענישען, כשר'ן

באר „בריסטאל"

4 פאלודניאָווא 4

טעל. 74-151

וואו איהר בעקומט צו יעדער צייט די בעסטע

מיטאגען פון 50 גר. און מיט געפלי-געל

אווענדברויטען און פער-שידענע פון 90 גר. או.

פריהשטיקען צו בעקומען פון 7 פריה אָן

קומט און איבערציינגט אייך!

געבעקס פריי! סאָלידע בעדינונג!

קיין פּאָליטישע רעדע

האט נעכטען דער מארשאל פּילסודסקי נישט געהאלטען

וואַרשאַ, 22 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער הויפּט-פערוואלטונג פון מלוכה'שען אינסטיטוט פאר פיזישער ערציהונג.

דער פאָרזיצער פון דעם אינסטיטוט מאַרשאל פּילסודסקי וועלכער איז געקומען צו דער זיצונג און געפיהרט דעם פאָרזיץ האָט געהאלטען אַ קורצע דערעפנונגס-רעדע און עטליכע מאָל גענומען א וואָרט אין דער דיסקוסיע.

קיין שום פּאָליטישע רעדע, ווי מ'האָט דערוואָרט אין די פּאָליטישע קרייזען האָט מארשאל פּילסודסקי נישט געהאלטען.

געעפענט די חודש-סעסיע פון ועד הקהלות אין ענגלאנד

לאָנדאָן, 22. (יט"א טעלעגראַפיש) ס'איז געעפענט געוואָרען די חודש-סעסיע פון ועד הקהלות אין ענגלאַנד, אויף וועלכער ס'איז אָפּגעגעבען געוואָרען אַ בעריכט פון דער שווערער לאַגע פון די יודען, וואָס האָבען געליטען פון די פערפאָלגונג אין רומעניען.

אכטונג אכטונג

מאגאזין - שניידער - מייסטער

(מאַרינאַרקעס, סאַקעס, פּאַרלעך, קינדער-סעקציע און לאַנגע מלבושים)

היינט, מאָנטאָג, דעם 23 מאי 6 אָוו.

פּינקטליך קומט פאָר אין פעראיינס לאָקאַל

אַ גרויסע פערזאמלונג

אויף וועלכער ס'וועט בעהאנדעלט ווערען זעהר וויכטיגע פראגען. צוליב דער וויכטיגקייט פון דער זאַך ווערען אַלע מיטגלידער געבעטען צו קומען פּינקטליך.

די פערוואלטונג פון מאגאזין-שניידער-מייסטער-פעראיין

פּילסודסקי 12. 3300

רייכספערבאנד פון די דייטשע יודען

בעשלאסען צו גרינדען דעם צוזאמענפאהר פון די יוד. קהלות אין דייטשלאַנד

פראַנקפורט, 22. (יט"א טעלעגראַפיש) דאָ איז געעפענט געוואָרען אַ צוזאַמענפאָהר פון די יודישע קהלות אין דייטשלאַנד, מיט דעם צוועק צו שאַפען א גוט-אָרגאַניזירטען יודישען פראָנט, וועלכער זאָל האָבען די רעכט צו רעדען אין נאָמען פון דייטשען יודענטום.

דער איינציגער פּונקט פון דער טאָג-אָרדנונג, איז די גרינדונג פון א רייכספערבאַנד פון די דייטשע יודען.

אַ הערצליכען מזל-טוב

ווינשען מיר אונזער ליבע קוזינע

גוטשא חיימאוויטש

צו דער חתונה מיט ה'

יחיאל יהודה ארדענבאַנס

מיר ווינשען דאָס יונגע פּאָר, דאָס זייער לעבען זאָל זיין בלומען בעזייט זיין, און די עלטערן ווינשען מיר, דאָס זיי זאָלען פון זיי פיל נחת דערלעבען.

פאמיליע הערשקאָוויטש

קילינסקיעגאָ 25. 3299

אויפפאָדערונג!

דערמיט פאָדער איך אויף דעם ה'

שמואל לאנדוי,

הויז-בעזיצער פון ווסכאָדניא 69. אז ער זאָל מיר צוריקגעבען מיינע וועקסלען אויף דירה-געלד אויף א סומע פון 5100 זל. פאר 1932/33 יאָהר ביז'ן 1-טען יאַנואַר 1934. איך וואָרן אַלע, אז די וועקסלען מיט מיין אונטערשריפט וועל איך נישט צאָהלען, דערפאַר, וואָס ער קלייבט זיך אוועקצופאָהרען קיין פאַלעסטינא. דירה-געלד צאָהל איך שוין דעם נייעם ווירט.

מיט אכטונג יאַקוב שראַנגער

לאָקאטאָר פון הויז ווסכאָדניא 69. 3296

בעקאנטמאכונג

פון דער געזעלש. „נותן לחם"

לאָדז, סאַלנאַ 14.

לויט דער פעראָרדנונג פון שטאָט-סטאַראָסטא ה' קאָזש. פּאָדאָבינסקי, טיילען מיר מיט אַלע מיטגלידער, אז די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג, וואָס האָט געזאָלט פאָרקומען נעכטען, זונטאָג, דעם 22 מאָי 1932, 6 אַ זייגער צום ערשטען טערמין און 8 אַ זייגער צום צווייטען טערמין אין לאָקאַל פון „נותן לחם" (סאַלנאַ 14) איז געווארען דורך דער סטאַראָסטווע אָבגערופען.

3939

די געזעלשאַפט „נותן לחם"

רעשטען

לאָדז, נאָוואָמיעסקאַ 5

פראָנט, 2-טער שטאָק

פערשידענע קאַמגאַרנס, ביליצער, טאָמאַשאָווער און לאָדזער

אויף אנציגער און פּאַלטענס

ווי אויך די מאָדערנסטע דאַמען-שטאָפען אויף פּאַלטנס און קאָסטיומען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערציינגט אייך, ביי

SZCZĘSLIWY

געדענקט נאָר

אין פראָנט, II שטאָק

160 שטעט פערלאנגען קאמיסארען

און דאס וועלען זיי נישט פועל'ן — דערקלערט דער ווי.=מארשאלעק פון סיים, דעפ. פאלאקעוויטש

אויף א צווייטען ארט גיבען מיר איבער, אז דער וויצע מארשאלעק פון סיים ד"ר פאלאקעוויטש איז געווען אין לאדז אויף א צוזאמענפאהר פון „כעבע".

ד"ר פאלאקעוויטש האט געהאלטען א רעפעראט וועגען דעם נייעם זעלבסטפערוואלטונגס-געזעץ.

אויף געשטעלטע פראגען ווען דאס נייע זעלבסט פערוואלטונגס-געזעץ וועט אריין אין קראפט, האט דער וויצע-מארשאלעק געענטפערט:

— לויט מיינע ידיעות, וועט קיין אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון סיים נישט צונויפגערופען ווערען, די געוועהנליכע סיים-סעסיע וועט פארקומען אין אקטאבער און נאוועמבער, און דעמאלס וועט דאס נייע געזעץ אנגענומען ווערען. די וואהלען צו נייע שטאט-ראטען אויפ'ן יסוד פון נייעם געזעץ וועלען פארקומען ערשט אין פריהלינג 1933.

אויף אן אנדער פראגע, צי ס'וועט נישט פונאנדערגעלאזען ווערען דער שטאט-ראט און מאגיסטראט אין לאדז, האט דער וויצע-מארשאלעק געענטפערט אויף אזא אופן:

— ס'איז נישט קיין קונץ צו בעל-בתעווען אהן שכל, מאכען חובות, בעזעצען אלע אמטען מיט קרובים, מוהמעס און פארטיי-אגיטאטאר'ען, ארייננפאלען אין פינאנציעלע שוועריגקייטען און דאן זאגען — לעזט מיך אויף... דאס וואלט געהייסען בעהמען געלד פון דער רעגירונג צו דעקען דאס אלס, וואס דער לאדזער שטאט-ראט און אפילו דער ווארשאווער האבען אפגעטון. די רעגירונג וועט אויף דעם וועג נישט געהען, די רעגירונג האט נישט קיין געלד און וויל נישט דערויף געבען קיין געלד.

160 שטעט פערלאנגען איצט קאמיסארען, נאכדעם ווי זיי האבען געמאכט חובות אויף א מיליארד זלאטעס. די רעגירונג וועט זיי קיין קאמיסארען נישט געבען.

איבריגענס, איז דאס דעמאגאגיע, ווייל אויב די רעגירונג וואלט ערגעץ-וואו בעשטימט א קאמיסאר, וואלט דיזעלבע אפאזיציע געמאכט א געוואלד, אז מ'פיהרט איין דעם קאמיסארען-סיסטעם.

דער לאדזער מאגיסטראט וועט דעריבער מוזען אויסהאלטען די צרות.

גרויסע באהן=קאטאסטראפע הינטער לעמבערג

לעמבערג, 22. (טעלעגראפיש) אין דער נאכט פון פרייטאג אויף שבת איז צווישען די סטאציעס זאשקאוו און זאוואדאוו אראפ פון די שינעס א פראכט-צוג, וואס איז בעשטאנען פון 28 וואגאנעס.

חיץ דעם לאקאמאטיוו זענען צושמעטערט געווארען 9 וואגאנעס.

פון די מענשען האט שטארק געליטען דער פיהרער פונ'ם צוג, אדאלף שטאוב, וועלכער איז שווער פערוואונדעט און דריי קאנדוקטארען.

ס'ווערט געפיהרט א שטרענגע אויספארשונג.

די סבה פון דער קאטאסטראפע אויף דער שיף „זשארזש פיליפאר" — אנ'אונטערצינדונג

פאריז, 22 (ספ. טעל.) לויט דער מיינונג פון עקספערטען איז דאס אומגליק מיט דער ריזען-שיף „זשארזש פיליפאר" געשעהן מחמת אנ'אונטערצינדונג — א נישט וואלט די שרפה נישט אויסגעבראכען גלייכצייטיג אויף 2 ערטער: אין א קאבינע פון ערשטען קלאס און אין דער ראדיא-סטאציע.

אויף דער שיף האט זיך געפונען א גאלד-זענדונג אין דעם ווערט פון 5 מיליאן פראנק, בעשטימט פאר דער אינדא-כינישער באנק.

ניו=יארקער בירגערמייסטער — נישט קיין כשר'ער מענש?

ניו-יארק, 22 (ספ. טעל.) אין גאנץ אמעריקא האט געמאכט א שטארקער רושם די ידיעה וועגען „אומפינקטליכקייטען", וועלכע דער בירגערמייסטער פון ניו-יארק, וואקער זאל האבען בעגאנגען.

דער ארטיגער אויספארשונגס קאמיסיע איז צוגעשטעלט געווארען א טשעק אויף 10,000 דאלער, אויף וואקער'ס נאמען, אויסגעשטעלט דורך די צושטעלער פון מלבושים פאר די שטאטישע אמטען...

געשטארבען דער עלטסטער ציוניסטישער עסקן אין ליטע

קאוונא, 22 (י. ט. א. טעלעגראפיש). אין ווילקאמיר איז פלוצלינג געשטארבען דער העברעאישער שרייבער רפאל קרישקין. דער פערשטארבענער איז געווען דער עלטסטער ציוניסטישער עסקן אין ליטע.

בלוטיגער גענעראל=שטרייק אין גריכענלאנד

סאפיע, 22. (ספ. טעל.) לויט דערווייל נאך נישט קאנטראלירטע קלאנגען, זאל אין גריכענלאנד האבען געקומען אין דער נאכט פון פרייטאג אויף שבת, צו בלוטיגע גאסען-קאמפען, אין שייכות מיט'ן גענעראל-שטרייק.

די טאבאק-ארבייטער האבען זיך געכאפט פאר'ן געוועהר, און אין, ווי די צייטונג „ווריעמע" מעלדעט זענען אין קאסאנטי, דראמא און גיועמורדזשען דערגאנגען צו בלוטיגע קאמפען אויף באריקאדען צווישען בעוואפענטע ארבייטער מיט פאליציי און מיליטער.

די בלוטיגע קאמפען זאלען האבען ארומגעכאפט דאס גאנצע לאנד ביז סאלאניקי.

דער פאסט- און טעלעגראפען - פערסאנאל שטרייקט.

לויט ידיעות פון דער גרענעץ, זאל די גריכישע גרעניץ-וואך האבען בעקומען הילף אויף דעם גאנצען גרעניץ-פאס.

קיין בעזונדערע ידיעות איז דערווייל נישט צו בעקומען.

מען ווייסט נאר צו איבערגעבען, אז דער שטרייק פערברייטערט זיך.

די קריטישע לאגע אין אטען

אטען, 22. (ספ. טעל.) עס קורסירט פערשפרייט א קלאנג, וועגען דעם, אז אין די באהעפסטע שעה'ן זאל אויסברעכען א מיליטעריש פערשווערונג געגען דער רעגירונג, און אז ביז דאן זאל ווענעזעלאס דימיסיאנירען, אדער דערקלערען זיך אלס דיקטאטאר.

די רעגירונגס-בנינים זענען בעזעצט געווארען דורך שטארקע מיליטער-אפטיילונגען, וואס זענען בעוואפענט מיט מאשין-געוועהר.

די שטרייק-בעוועגונג האלט זיך אין איין פערברייטערען און פערשארפען, און צו דעם צו פאדערען אלע מלוכה-בעאמטע מ'זאל זיי העכער'ען די לוינען.

ווענעזעלאס האט דערקלערט, אז די רעגירונג בעטראכט דעם שטרייק פון די בעאמטע אלס א רעוואלוציע, און אז גריכענלאנד בעטראכט ער אלס מלוכה, וואס געפינט זיך אין קריגס-צושטאנד.

צאהן=ארצט

J. ROZIN-REICHOWA

15 זגערזשער 15

נעהמט אן פון 10–2 מיטאג און פון 4–7 נאכמ.

צו לעטשניצע=פרייזען.

3203

די 10-זלאטע=באנקנאטען ווערען ארויסגעצויגען פון פערקעהר

ווארשא. 22. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) די „באנק פאלסקי" הויבט אן פון 1. יוני ה. י. צוריקציהען פון אומלויף די 10-זלאטעדיגע באנקנאטען פון דער 2-טער עמיסיע מיט דער דאטע פון 20. יולי 1926 און 20, יולי 1929. די דאזיגע באנקנאטען וועלען זיין א רעכטפולער צאל-מיטעל ביז'ן 31. דעצעמבער 1932, און נאך דעם טערמין וועלען זיי ווערען נישט צאל-פעהיג.

פון 1. יאנואר 1933 ביז'ן 31. דעצעמבער 1933 וועלען די דאזיגע באנקנאטען אויסגעטוישט ווערען דורך אלע אפטיילונגען פון דער „באנק פאלסקי", און פונ'ם 1. יאנואר 1934 ביז'ן 31. דעצעמבער 1937 וועט זיי טוישען בלויז די עמיסיע-קאסע פון דער „באנק פאלסקי" אין ווארשא, און נאך דעם דאזיגען טערמין וועט ווערען בכלל בטל די פליכט צו אויסטוישען די דאזיגע באנקנאטען.

צאל = פערלייכטערונגען פאר דער ארץ=ישראל=פראדוקציע

קאנפערענץ פון העשיל פארבשטיין מיט'ן דירעקטאר פון צאל-דעפארטאמענט

ירושלים, 22 (י. ט. א. טעלעגראפיש). פארבשטיין האט אפגעהאלטען א קאנפערענץ מיט'ן דירעקטאר פון האנדעלס-דעפארטאמענט וועגען צאל - פערלייכטערונגען פאר דער ארץ-ישראל-פראדוקציע, אזוי, אז זי זאל קענען זיין קאנקורענץ פעהיג מיט אויסלאנד.

דער דירעקטאר פון האנדעלס-דעפארטאמענט האט צוגעזאגט די פראגע פאזיטיוו צו ערלעדיגען.

נייער פאהר-פלאן אויף די באהנען

וואס האט אנגעהויבען פערפליכטען דעם 22 מאי, 12 ביינאכט

צוגען וואס געהען אפ פון דער לאדזער פאבריקס=באהן קיין קאלושקי

5.25 מיט א פערבינדונג קיין ווארשא און טאמאשעוו.
7.25 מיט א פערבינדונג קיין ווארשא און טאמאשעוו און פראג.
8.35 (זונטאג און חגאות פון 25-טען מאי ביז'ן 11. סעפטעמבער).
9.35 (זונטאג און חגאות פון 25-טען מאי ביז'ן 11. סעפטעמבער).
10.45 מיט פערבינדונג אויף ווארשא.
13.05 פערבינדונג אויף ווארשא און טאמאשעוו.
14.00 פערבינדונג אויף ווארשא און טאמאשעוו.
14.50 קיין סקאזשיסק איבער גאלקובעק, סלאטווין.
15.40 פערבינדונג אויף ווארשא און טאמאשעוו.
16.20 פערבינדונג אויף ווארשא און טאמאשעוו.
16.55 פערבינדונג אויף ווארשא און קאטאוויץ.
18.00 פערבינדונג אויף ווארשא און קראקא.
19.20 דירעקטער צוג קיין ווארשא.
19.45 פערבינדונג אויף ראזוואדאוו און לעמבערג.
20.30 נאר אין ארבייטס-טעג.
21.15 פערבינדונג אויף ווארשא.
22.30 דירעקטע וואגאנעס קיין קריניץ.
0.48 פערבינדונג פון טאמאשעוו און ווארשא.

צוגען וואס קומען אן אויף דער פאבריקס=באהן פון קאלושקי

5.08 פערבינדונג פון קאטאוויץ.
6.10 נאר אין ארבייטס-טעג.
7.00 פערבינדונג פון קראקא (דירעקטע וואגאנעס פון קריניץ).
7.30 נאר אין ארבייטס-טעג.
7.50 נאר אין ארבייטס-טעג.
8.12 לויט דער נויטיגקייט, פערבינדונג פון קראקא
9.46 פערבינדונג פון ווארשא, טאמאשעוו, טשענסטאכאוו.
12.45 פערבינדונג פון ווארשא, טאמאשעוו, טשענסטאכאוו, קאטאוויץ.
15.29 פון קאלושקי.
16.00 פון ווארשא דירעקט.
17.15 פערבינדונג פון ווארשא.
20.10 פערבינדונג פון ווארשא, טאמאשעוו, קראקא
21.25 אין ארבייטס-טעג.
22.00 אין ארבייטס-טעג.
22.35 דירעקט פון סקאזשיסק איבער סלאטווין, גאלגובעק.
23.18 פערבינדונג מיט טאמאשעוו, קאטאוויץ, קראקא
8.05 געהען אפ קיין אנדזשעוו.
8.59 קומען פון אנדזשעוו.

צוגען וואס געהען אפ פון קאלישער באהן=הויף

קיין ווארשא 4.32, 7.28, 12.38, 17.54.
קיין גלאוונא 10.15.
קיין לאוויטש 15.35, 20.05.
קיין קראטאשין 2.10 פערבינדונג מיט פויזען.
קיין לאסק (נאר זונטאג און חגאות) 8.30, 13.40.
קיין אסטראוו 9.35 (פערבינדונג מיט בערלין) 15.30, 19.35.
קיין פויזען 12.07, 15.20, 22.00 (פערבינדונג מיט בערלין) 1.25 (איבער קוטנא) 9.00, 13.00, 21.00.
קיין טשענסטאכאוו (דורך זד. וואליע, הערבי) 18.00
קיין קאלושקי 0.53 (פערבינדונג מיט טשארנאבזשעק, ראזוואדאוו). 8.05 (פערבינדונג קיין טאמאשעוו), 20.06 (דירעקטע וואגאנעס קיין לעמבערג און סקאזשיסק).
קיין דאנציג און גדיניע 1.25, 9.00, 13.00, 15.20, 21.20 (דירעקטער קיין גדיניע).
קיין טשעכאטשינעק 13.00 (דירעקט).
קיין פלאצק 21.20.
קיין קוטנא 1.25, 9.00, 13.00, 15.20, 21.20.

צוגען וואס קומען אן אויפ'ן קאלישער באהן=הויף

פון קוטנא 5.00, 7.55, 12.35, 19.58, 22.58
פון גדיניע און דאנציג 5.00, 7.55 (דירעקט), 19.58
פון בידגאשטש 5.00, 7.55, 12.35, 19.58, 22.50
פון ווארשא 9.25, 11.53, 21,48, 1.57
פון לאוויטש 7.25, 19.05.
פון גלאוונא 7.25, 11.53, 14.59, 19.05, 21.48, 1.57.
פון פויזען 4.20, 7.18, 12.24, 19.40, 0.45.
פון בערלין 7.18, 19.40,
פון קראקא און קאטאוויץ 4.13, 18.40.
פון לעמבערג דורך סקאזשיסק דירעקט 8.52.
פון טשענסטאכאוו דורך זדונסקא וואליע 19.12.

קלעפסידרעס

צו זעהר ביליגע פרייזען

נעהמט אן די דרוקעריי פון

„נייעם פאלקסבלאט"

די קלעפסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאנדערגעקלעבט איבער דער שטאט.

לאדז. 23 מאי 1932

„נייער פאָלקסבלאט"

לאדז. 23 מאי 1932

דער פּרצוף פון דאָלאַרען־לאַנד

דאָס גאָלדענע לאַנד אַמעריקא לעבט איבער אַ קריזיס, וואָס די וועלט האָט נאָך אַזעלכען נישט געזעהען. מעכטיגע בענק ליגען אין חורבן, ווי קאָר־טען־שטיבלעך, זיבען מיליאָן אויב נישט מעהר אַר־בייטסלאָזע, עס פאַלען איין די מעכטיגסטע טרעס־טען.

אָבער אין אַמעריקע איז, דאַכט זיך, נישט בלויז דאָס דער עיקר, דער קריזיס איז אַנ'אַלגעמיינע וועלט־ערשיינונג, און קיין שום אַמעריקאַנישע הילפס־מיטלען ווי אָרגאַניזאַציע און סטאַנדאַריזא־ציע, האָבען איהם נישט געקאָנט אויפהאַלטען, פיל ערגער און דראָהענדער איז אפשר דער מאָראַלישער קריזיס, וועלכען עס גערט דורך אַמעריקע, פאַר דער וועלט ווערט ענטפּלעקט אַזאַ תהום פון פער־פוילטקייט, אַזאַ כאַאָס פון בעגריפען, אַזאַ גייסטיגע און מאָראַלישע דעמאָראַליזאַציע, וואָס איז זעלטען ווען געוועזען צו אָבסערווירען אין דער געשיכטע פון מענשליכע געזעלשאַפטען.

ווי קאָן היינט עמיצער מיט דער גאַנצער זי־כערקייט בעהויפּטען ווער אייגענטליך עס הערשט אין דעם דאָלאַרען־לאַנד: די לעגאַלע רעגירונג אָ־דער די באַנדעס פון בראָנפען שמוגלערס, באָטלע־גערס, שאַנטאַזשיסטען, קינדער־רויבער און סתם באַנדיטען? וואו איז פערהאַן נאָך אַזאַ געזעלשאַפט וואָס זאָל טאָלערירען, אַז אַ באַנדיט אַל קאַפּאָנע זאָל פיהרען אונטערהאַנדלונגען און שליסען אָפּמאַכען מיט'ן ראש פון דער מלוכה? וואו איז פערהאַן נאָך אַ לאַנד אויף דער וועלט, וואו עס זאָל אָפּגעמעקט ווערען די גרעניץ צווישען פּאָליציי און די גענגס־טער־באַנדיטען?

די טראַגעדיע פון די לינדבערגס איז אַ שוידער־ליך פערברעכען. אָבער אַזעלכע פערברעכענס פאַ־סירען יעדען טאָג און אומעטום. האָבען זיך דאָך ביי אונז די טעג די געריכטען פערנומען מיט צוויי פּראָצעסען וועגען קינדער־מאָרד: איינער אין לעמ־בערג, וואו עס איז פערמשפּט געוואָרען צום טויט די פרוי גאַרגאַן פאַר ערמאָרדען אויף אַ בעסטיאַלי־שען אופן די 17־יאָהריגע טאָכטער פון איהר געליבטען זאַרעמבאַ, דער צווייטער אין לאָדז, וואו אַ פרוי האָט אויפגעהאָנגען די 4־יאָהריגע טאָכ־טער פון איהר מאַנ'ס געליבטער. אַזעלכע זאַכען פּאַסירען אומעטום, אמת, נישט אַזוי אָפט ווי אין דאָלאַרען־לאַנד. אָבער אין דער געשיכטע לינדבערג איז פערהאַן אַ מאָמענט, וואָס גיט איהר צו אַ בע־זונדערס גרוילענדען און פינסטערען כאַראַקטער. אָט דער קורטיס, דער געטרייער פריינד, וואָס נאַרט אויס ביי די אומגליקליכע עלטערען פופציג טויזענד דאָלאַר כלומרשט אויף צו געפינען דאָס קינד, וועל־כער נוצט אויס אויף דעם געמיינסטען אופן דעם צוטרוי פון אומגליקליכען פאָטער פאַר זיינע אינטער־רעסען. דאָס איז אַ ספּעציפיש אַמעריקאַנער טיפּ, דאָס איז אַ זוהן פון דעם לאַנד, וואו דער דאָלאַר איז גאָט און רעליגיע.

אָט דאָס איז דער פּרצוף פון לאַנד, פון אוי־סערגעוועהנליכער רעקלאַמע און אָרדינערער בלאַגע, פון לאַנד, וואו עס איז נישטאָ קיין פערשטענדניש פאַר דער אייראָפּעאישער קונסט, אַ חוץ דער קונסט צו מאַכען געלד, דעם לאַנד, וואָס אויב עס שאַפט זיך איין מייסטערווערק פון דער קונסט, אויב עס צאָהלט ריזיגע האָנאָראַרען צו גרויסע קינסטלער, אויב עס בויט די גרעסטע טעלעסקאָפּען, ווערט דאָס געטוהן נישט אויס ליבע צו דער קונסט און צו דער וויסענשאַפט, נאָר צוליב רעקלאַמע און סנאָ־ביזם, דאָס ווערט געטוהן צוליב דיזעלבע מאָטיווען, צוליב וועלכע אַנ'אויפגעקומענער גביר קויפט זיך איין די גאַניאַלסטע בילדער און שטעלט זיך אַריין אין זיין סאַלאָן דעם בעסטען פאָרטעפּיאַן, הגם ער האָט אין ביידע זאַכען נישט די מינדעסטע אַהנונג.

דאָס איז דער פּרצוף פון לאַנד, וואו מי־ליאַרדען־פערמעגענס זענען ענטשטאַנען דורך גרוי־זאַמסטער עקספּלואַטאַציע פון די אַרבייטער, וועל־כע מען האָט דורך טיילאָריזאַציע און ראַציאָנאַליזא־ציע פערוואַנדעלט אין מאַשינען, ביי וועלכע מ'האָט צוגערויבט יעדען שעפערישען געדאַנק. דאָס איז דער פּרצוף פון לאַנד, וואו נעגערס שטעהען נאָך ביז'ן היינטיגען טאָג אויסער געזעץ און די פריי־הייט איז פערקערפּערט אין דער פרייהייטס־סטאַטוע, וואָס איז אָבער געווענדעט מיט'ן פּנים צו דער אַלטער וועלט, אַזוי אַז אַנ'אַמעריקאַנער זאָל איהר קיינמאָל נישט אָנזעהן.

ס.

—:0:—

אַנ'אַלטען ארון־קודש פערקויפט אַלס קליידער־שראַנק אויף אַ ליציטאַציע

לאָנדאָן, (יט"א) „טיימס" טיילט מיט, אַז אַ לאָנדאָנער קונסט־הענדלער האָט אויף אַ ליציטאַציע אין אַ פּראָווינץ־שטאָט געקויפט אַ מעבעל־שטיק, וואָס איז אויסגעשטעלט געוואָרען אַלס קליידער־שראַנק. דאָס מעבעל־שטיק האָט אומגעוועהנליך שעהנע בעפּוצונגען און אויפשריפטען אין דער העב־רעאישער שפּראַך. נאָכ'ן ברענגען דאָס איינגע־קויפטע מעבעל־שטיק קיין לאָנדאָן האָט זיך אין רעזולטאַט פון אַ פאַכמענישער עקספּערטיזע אַ־רויסגעשטעלט, אַז די „קליידער־שראַנק" איז אַנ' אָרון־קודש פון אַ פּרעכטיגען באַראָק־סטיל, וואָס שטאַמט פון דער צווייטער העלפט פון 18־טען יאָהרהונדערט. מען איז זיך משער, אַז דער ארון שטאַמט פון אַ והעבעציאַנער שהול.

ווערען יודען פערפאלגט אין סאוויעט־רוסלאנד?

ביאליק'ס בעשולדיגונגען זענען גרונדלאָז

אפענער בריף פון גענעראל־דירעקטאר פון יוד. טעל.־אגענטור דר. לאנדאו צו חיים נחמן ביאליק

ניו־יאָרק, (י.ט.א.) דער גענעראל־דירעק־טאָר פון דער יודישער טעלעגראַפען אַגענטור ה' יעקב לאַנדאָן האָט פערעפענטליכט אַנ'אָפענעם ענטפער־בריף צו חיים נחמן ביאַליק. אין בריף ווערט געזאָגט צוו. אנד.:

מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט ח. נ. ביאַ־ליק אַלס פּאָרזיצער פון אַ קאָמיטעט, וואָס אינטע־רעסירט זיך מיט די יודישע ענינים אין סאָוויעט־רוסלאַנד, פערעפענטליכט אַנ'ערקלערונג, אין וועל־כער עס איז געווען געזאָגט, אַז די יודישע צייטונגען אין אַלע שפּראַכען ערפילען נישט די מענש־ליכע און יודישע פליכט אין אַנ'אַנגעלעגענהייט, וואָס איז נוגע הונדערטער טויזענדער יודען אין רוסלאַנד. אין דער ערקלערונג איז אויך געווען אויסגעדריקט אַ שאַרפער פּראָטעסט געגען דער יודישער טעלעגראַפען־אַגענטור, וואָס ווערט בע־שולדיגט אין אונטערדריקען ידיעות וועגען אינקווי־זיציע־מעשים, וואָס ווערען אָפּגעטון אין רוסלאַנד געגען יודען, כדי אַרויסצופּרעסען פון זיי דאָ־לאַרען.

די יודישע טעלעגראַפען־אַגענטור האָט אויף דער דאָזיגער בעשולדיגונג נישט געענטפערט באַלד נאָכ'ן פערעפענטליכען די ערקלערונג פון דערמאָנטען קאָמיטעט, ווייל זי האָט געוואָלט אָפּוואַרטען די רעזולטאַטען פון דער אויספאָרשונג, וואָס ב. סמאָלאַר האָט געפיהרט בעת זיין לעצטען בעזוך אין רוסלאַנד. ה' סמאָלאַר האָט פעסטגעשטעלט, אַז די קריטיק פון ח. נ. ביאַליק און זיינע קאָ־לעגען איז גרונדלאָז. ה' סמאָלאַר ערקלערט, אַז אין רוסלאַנד טאָר מען נישט האַל־טען דאָלאַרען און נישט אויסטוישען זיי לויט דעם אָפיציעלען קורס, אַז די סאָוויעטען־רעגירונג קען נישט בעשולדיגט ווערען אין אַנטיסעמיטיזם. אַז יודען ווערען פּונקט ווי נישט־יודען פערפאָלגט, ווען מען געפינט ביי זיי דאָלאַרען אָדער ווען מען פערדעכטיגט זיי אין אויסבעהאַלטען פרעמדע וואַלוטע און אַז פּאַקטיש האָבען פון דעם דאָזיגען געזעץ געליטען מעהר נישט־יודען ווי יודען.

אין נאָמען פון דער יודישער טעלעגראַפען־אַגענטור מוז איך אויסדריקען מיין איבעראַשונג איבער דעם אינהאַלט און טאָן פון ביאַליק'ס ער־קלערונג. האָט דען ח. נ. ביאַליק ערוואַרט, אַז די יודישע פּרעסע זאָל פּראָטעסטירען געגען דער סאָוויעט־מאַכט, ווען זי פערפאָלגט יודען פּונקט ווי נישט־יודען פאַר פערלעצען אַ געזעץ פון לאַנד, וואָס פערבאָט צו האַלטען דאָלאַרען? אָדער וויל ביאַליק, אַז יודען זאָלען פון דעם דאָזיגען געזעץ זיין אויסגעשלאָסען? פּאַקטיש איז נישט בלויז אין סאָוויעט־רוסלאַנד, נאָר אַפילו אין דייטשלאַנד, עסט־רייך, בולגאַריען, אונגאַרן און אַנדערע אייראָפּע־אישע לענדער פערבאָטען צו האַלטען אויסלענדישע וואַלוטע. אויך אין די דאָזיגע לענדער, נישט בלויז אין רוסלאַנד, בעגעגענט מען שוועריגקייטען, אויב כען פּאַסט זיך נישט צו צו די דאָזיגע פאַרשריפטען.

די יודישע טעלעגראַפען־אַגענטור וואַרפט אָפּ די אָנצוהערעניש, אַז זי איז גלייכגילטיג צום גורל פון רוסישען יודענטום. מיר מוזען פּראָטעסטירען געגען דעם, וואָס ח. נ. ביאַליק כאַפּט זיך אין אַנ' איינציגען אינצידענט (אַפילו ווען ער זאָל זיין אַ ריכטיגער), כדי צו דיסקרעדיטירען אַ פּרעסע־אַגענ־טור. די יודישע טעלעגראַפען־אַגענטור האָט גע־מאַכט גרויסע אָנשטרענגונגען, כדי צו געבען יודען אויף דער גאַנצער וועלט אויספיהרליכע בעריכטען פון רוסלאַנד. זי האָט געהאַלטען, אַז דאָס איז איהר פליכט צו טון בעזונדערס צוליב דעם, וואָס דאָס רוסישע יודענטום איז פּאַקטיש אָפּגעשניטען פון דער איבעריגער וועלט, מחמת אין רוסלאַנד איז נישטאָ קיין פרייהייט פון וואָרט און פערזאַמלונג. צוליב דעם טעקע איז רוסלאַנד געווען דאָס איינ־ציגע לאַנד, וואוהין י.ט.א. האָט מיט דריי יאָהר צוריק דעלעגירט אַנ'אַמעריקאַנער קאָ־רעספּאָנדענט. יט"א האָט געמאַכט די דאָזיגע ספּע־ציעלע אָנשטרענגונגען, ווייל זי האָט געהאַלטען אַז זי דאַרף טון אַלדאָס מעגליכע, כדי צו פּאַראַי־ניגען דאָס רוסישע יודענטום מיט דער איבעריגער יודישער וועלט. איך וואָג צו זאָגען, אַז דער קאָ־רעספּאָנדענט פון יט"א איז אין די לעצטע יאָהרען געווען די איינציגע שטים, וואָס איז געקומען פון רוסישען יודענטום.

דאַרף איך דערמאָנען ח. נ. ביאַליק'ן, ווי אָפט מיר האָבען בעריכטעט וועגען אַרעסטען פון ציוניסטען אין רוסלאַנד און וועגען דער פערפאָל־גונג פון דער העבראַאישער שפּראַך? דאַרף איך אויך דערמאָנען וועגען די כסדר'דיגע אָנפאַלען וואָס זענען געמאַכט געוואָרען אין מאָסקווער „עמעס", אין דער ניו־יאָרקער „פרייהייט" און אין אַנדערע יודישע קאָמוניסטישע צייטונגען געגען דער יט"א און געגען איהר קאָרעספּאָנדענט אין רוסלאַנד צוליב זיינע מו־יגע בעריכטען וועגען די געשעהענישען אין ראַטען־פערבאַנד? דאַרף איך איהם דערמאָנען וועגען דעם רעש, וואָס י.ט.א. האָט געמאַכט אין דער וועלט, ווען אין מינסק זענען אַרעסטירט געוואָרען 11 רבנים דער פאַקט, וואָס די רבנים זענען בעפרייט געוואָרען, איז אַ גרויסער מאָס זיכער דער פערדינסט פון יט"א, וואָס האָט די דאָזיגע ידיעה פערשפּרייט איבער דער וועלט.

שוין אין יאָהר 1922 האָט דער אונטערגעשרי־בענער זיך געווענדעט צום „קאָמיטעט פון רוסישע ציוניסטען" ביים ציוניסטישען קאָנגרעס אין קאַרלס־באַד, איבערגעבענדיג אַ בילד וועגען די ציוניס־טען־פערפאָלגונגען אין רוסלאַנד און פעסטשטע־לענדיג, אַז די ציוניסטען אין רוסלאַנד פיהלען זיך פערלאָזען און פערגעסען פון זייערע אויס־לענדישע אידעען־חברים. איך האָב זיך דעמאָלט געשטיצט אויף אַ געשפּרעך, וואָס איך האָב געהאַט אין מאָסקווע מיט ה' י. ל. גאָלדבערג, וועלכער האָט איצט צוזאַמען מיט ביאַליק'ן אונטערגעשרי־בען דעם פּראָטעסט געגען דער יט"א.

אויב די יט"א וואָלט זיך ערלויבט אַרויס־צוגעבען אַנ'ערקלערונג אָדער אַ בעריכט, אין וועלכען אַנ'אינסטיטוציע אָדער אַנ'אָרגאַניזאַציע ווערט שטאַרק אָנגעגריפען, נישט בעמיהענדיג זיך צוערשט אויסצוגעפינען דעם אמת און אויסצוהע־רען דעם אָנגעגריפענעם צד, דאַן וואָלט זיך יט"א געהאַלטען פאַר שולדיג אין נישט ערפילען איהר פליכט צו דער עפענטליכקייט און אין נישט אויס־פיהרען איהר אַרבייט מיט דער גרעסטער מאָס אחריות און אויפריכטיגקייט. עס איז אַ וואונדער, וואָס אַ מאַן מיט אַזאַ נאָמען און פּרעסטיזש, ווי ח. נ. ביאַליק, זאָל קענען אַרויסגעבען אַנ'ערקלע־רונג אין אַזאַ שטרענגער און פעראורטיילענדער שפּראַך, ווי די וואָס איז בענוצט געוואָרען אין דער ערקלערונג געגען יט"א, נישט אויסגעפינ־דיג צוערשט דעם אמת'ן מצב־הענינים.

רעדוקציע פון די בעאַמטע־פענסיעס

וועט זי ברענגען די רפואה?

די בעאַמטע זענען ווידער געפאַלען אַ קרבן פון די איינשפּאָרונגס־בעמיהונגען פון דער רעגירונג: די בעאַמטען־גאַזשעס ווערען ווידער רעדוצירט. וועגען דער לעצטער רעדוקציע שרייבט דער „ראָבאָטניק":

די נייע רעדוקציע פון די פענסיעס פון די מלוכה־בעאַמטע און פאַר די עמעריטען אויף דער פּראָווינץ אויף 9 פּראָצ. און 8 פּראָצ. איז געוואָרען אַ געשעהענער פאַקט. אין איצט וועט אין הסכם מיט דעם בעשלוס פון מיניסטאָרען־ראַט קומען פּונקט אַזאַ רעדוקציע אין די מאָנאָפּאָל־אונטער־נעהמונגען, אין די מלוכה־בענק און אין אַלע אַנ־דערע עפענטליכע אינסטיטוציעס און, ווי עס פּאַסירט געוועהנליך אין אַזעלכע פאַלען, וועט זיך אָנהויבען אַ נייע כוואַליע פון לוין־רעדוקציעס אין די פּריוואַטע אונטערנעהמונגען. גלייכצייטיג וואַקסט דער יקרות פּונקט ווי אין די בעסטע צייטען פון דער אינפלאַציע.

לויט אונזער טיפסטער איבערצייגונג איז דער גאַנצער דאָזיגער שריט קיין שום אויסגאַנג נישט פון דער סיטואַציע, דאָס בעווייזט קייקלען זיך אויף אַ שיפער ברעט. יעדע רעדוקציע פון די פענסיעס גיט אין רעזולטאַט אַ ווייטערדיגע פער־קלענערונג פון די צאָהלונגס־פעהיגקייטען פון דער געזעלשאַפט אויפ'ן געביט פון דירעקטע און אומ־דירעקטע צאָהלונגען לטובת דער מלוכה. דער בודזשעט־דעפיציט וואַקסט און נישט ער פערקלע־נערט זיך. דער מלוכה־אוצר וועט פיהלען אַ פער־לייכטערונג אין ערשטען טאָג פון צאָהלען די פענ־סיעס, ד. ה. דעם ערשטען יוני; דעם ערשטען יולי אָבער וועט ער שוין זיכער פיהלען דאָס פאַלען פון די הכנסות אַלס רעזולטאַט פון דער רעדוקציע.

די אומבעהאָלפענקייט לגבי דעם קריזיס, וועלכע איז אַזוי כאַראַקטעריסטיש פאַר'ן סאַנאַציע־לאַגער, איז ווידער אַמאָל עפענטליך אויף אַ בולטען קלאָהרען און עמפּינדליכען אופן דעמאָנסטרירט געוואָרען פאַר'ן לאַנד. דאָס לאַנד וועט וואָס אַמאָל אַלץ שטרענגער און אַלץ מיט מעהר צאָרן זאָגען: איהר גיט אייך נישט קיין עצה, ס'איז די העכסטע צייט, ס'איז די לעצטע צייט, אַז איהר זאָלט אַוועקגעהן.

אַ מערדער וואַרט אויף דער עקזעקוציע

דער קאַמף אַרום טויט־שטראָף אין דייטשלאַנד

די עפענטליכע מיינונג אין דייטשלאַנד איז איצט שטאַרק פּאַראינטערעסירט מיט אַ פערברע־כער, וועלכער זיצט שוין עטליכע חדשים און וואַרט אויף דער אויספיהרונג פון טויט־אורטייל, צו וועל־כען ער איז פערמשפּט.

מיט אַ צייט צוריק איז דער נאָמען פון פער־ברעכער, ערנסט ריינס, געווען אויסערגעוועהנליך סענסאַציאָנעל. דאָס האָט ער אויסגעפיהרט דעם מאָרד איבער דעם געלד־בריפטרעגער שוואַן, וועלכען ער האָט פערנאַרט צו זיך אַהיים און ער־מאָרדעט אויף אַ בעסטיאַלישען אופן. נאָכ'ן מאָרד איז ריינס איגאַיינעם מיט זיינע צוויי שעהנע שוועסטערען אַנטלאָפען פון בערלין, און זיי זענען פערהאַלטען געוואָרען ערשט אין איטאַליען און אַרויסגעגעבען געוואָרען דער דייטשער מאַכט. ריינס איז דאַן פערמשפּט געוואָרען צום טויט, אָבער מיט דער אויספיהרונג פון אורטייל וואַרט מען ביז איצט, ווייל אין דייטשלאַנד איז אייגענטליך נישט קלאָר ־ער ענין מיט די טויט־שטראָפע.

פאָרמעל איז אין דייטשלאַנד פאַרהאַן טויט־שטראָף, פּראַקטיש איז אָבער געוואָרען כמעט ווי אַ מנהג, אַז די פעראורטיילטע ווערען בעגנעדיגט און די טויט־שטראָף ווערט זיי פערביטען אויף קאַ־טאָרגע. אַפילו ווען עס האָט זיך געהאַנדעלט וועגען אַזאַ שוידערליכען פערברעכער, ווי עס איז געווען דער „דיסעלדאָרפער וואַמפּיר", איז ביז צום לעצטען אויגענבליק נישט געווען אינגאַנצען זיכער, צי דער אורטייל וועט אויסגעפיהרט ווערען. דער יוסטיץ־מיניסטער האָט זיך אָבער געמוזט רעכענען מיט די שטימונגען פון דער געזעלשאַפט, וועלכע האָט געפאָדערט דורכאויס טויט פאַר דעם שוידער־ליכען פערברעכער און קירטען איז געקעפּט גע־וואָרען.

אַרום דער פראַגע וועגען טויט־שטראָף ווערט אין דייטשלאַנד נאָך געפיהרט אַ העפטיגער קאַמף. די רעכטע און קאָנסערוואַטיווע זענען פאַר טויט־שטראָף, די לינקע און די ליבעראַלען זענען גע־גען. ריינס געפינט זיך אין אַ זעהר קאָמפּליצירטער לאַגע. דער גורל פון פּרייסישען קאַבינעט איז ווי בעשטימט נאָך די לעצטע וואַהלען און דער פּרעמ־יער בראַון וויל נישט נעהמען אויף זיך די פער־אַנטוואָרטליכקייט בנוגע דער גורל פון ריינס'ן.

אָבער דער פאַקט, וואָס די ענטשיידונג פון דער פראַגע ווערט אָפּגעשלעפּט, הויבט אָן אויפ־צורודערן די עפענטליכע מיינונג. די פאַרטיידיגער פון ריינס'ן ווייזען אָן אין זייערע ביטעס וועגען בעגנעדיגונג, אַז אַפילו דער פאָרזיצער פון געריכט האָט בעת'ן פּראָצעס אונטערגעשטראָכען די פּאָזי־טיווע מעלות פון ריינס'ן, דהיינו זיין ליבע און איבערגעגעבענהייט צו דער מוטער און די שוועס־טער, זיין וויסענסגיריגקייט א.ד.גל.

די אָנהענגער פון טויט־שטראָף ווייזען דאַ־געגען אָן, אַז אין דער לעצטער צייט קומען זעהר אָפט פאַר אָנפאַלען אויף געלד־בריפטרעגער, זיי פאָדערן דעריבער, אַז מיט דער עקזעקוציע אי־בער ריינס'ן זאָל אונטערגענומען ווערען אַ העפ־טיגער קאַמף געגען דאָזיגען מין פערברעכער.

די ספארט-בעוועגונג

יודישע מייסטערשאפטען

מיר האבען אלע געלייענט א קליינע ידיעה אין דער פרעסע, אז די פוילישע אפטיילונג פון וועלט-פערבאנד „מכבי" האט בעשלאסען אדורכצופיהרען אין פוילע ן יודישע מייסטערשאפטען אין אלע צווייגען פון ספארט. די דאזיגע ידיעה וועט זיכער נישט בלייבען אהן עכא אין די רייהען פון דער יודישער טורן- און ספארט-בעוועגונג.

מיר זענען געוועזען די ערשטע וואס האבען אין די שפאלטען פון אונזער ציימונג אנגעוויזען אויף דער אונאנמאלער לאגע פון דער יודישער ספארט-בעוועגונג אין די ראהמען פון די אלגעמיינע פער-מעסטונגען. דער ניווא פון אונזערע דערגרייכונגען זענען קינסטלעך ארונטערגעדריקט געווארען צוליב די פערשיידענע קאמבינאציעס און אויסרעכנונגען וואס ווערען געמאכט ביים בעקומען און דערגרייכען פונקטען. מיר האבען געמוזט אויך באכגעהען אלע שמד-שטיק איבערהאלב דער „אמאטאר-שער" ספארט בעוועגונג צוזאמען מיט אלע איבריגע פעראיינען, און איבריגענס האט געפעהלט דאס הארמאנישע צוזאמענלעבען פון אונזערע יודישע ביידער-פער-איינען, זיך איבערציגען אין זייערע דערגרייכונגען און אין דער ציל-בעוואוסטקייט פון זייער ארבייט.

דאס אלץ האט פשוט געיאגט און געטריבען די אנפיהרענדע אינסטאנצען פון דער יודישער ספארט- און טורן-בעוועגונג זיך צו פערטראכטען אויף דער מעגליכקייט פון אדורכפיהרען ספעציעל יודישע מייסטערשאפטען, דעם שטארקסטען שטויס דערצו האט געגעבען די לעצטע „מכביה'דע", הגם די פוילישע רעפרעזענטאנץ האט פערנומען דארט דאס ערשטע ארט, איז דאך אויף יעדען שריט און טריט געווען צו דערקענען ווי נישט ארגאניזירט, ווי נישט סיסטעמאטיש די רעפרעזענטאנץ איז אויס-געוועהלט געווארען, אלס איז געווען געווארען צו פעליג, אזוי ווי ס'איז אימיצען איינגעפאלען, אנ-דערש וועט אבער זיין ווען ס'וועלען אדורכגעפיהרט ווערען די יודישע מייסטערשאפטען וועט זיך ממילא אויסטיילען א נארמאלע, בעסטע פערטרעטערשאפט פון די יודישע ספארט-לייט אין לאנד.

דאס אלץ איז שוין איצט געווארען פערשטענד-ליך. דער פוילישער אבטיילונג פון וועלט-פערבאנד „מכיבי", הגם ביז איצט האט מען ווענען דעם נישט געוואלט הערען, זענען מיר טאקע צופרידען, אז אונזער איניציאטיוו און אונזער מאהנונג האט געהאט ערפאלג, אבער...

מיר האבען נאך אן אבער, צי וועלען די יו-דישע מייסטערשאפטען וואס דער וועלט-פערבאנד „מכבי" וועט אדורכפיהרען, זיין אן אפשפיגלונג פון די כוחות פון דער יודישער ספארט-בעוועגונג אין פוילען? מיר האלטען אז נישט, נישט אלע יודי-שע טורן און ספארט-פעראיינען, און דאס גאנץ שטארקע, געהערען נישט צום וועלט - פערבאנד „מכבי". מיר פרעגען דעריבער, צי וועט זיך דער וועלט-פערבאנד „מכבי" פערשטענדיגען אויך מיט די ספארט-פעראיינען, וואס געהערען נישט צום „מכבי"? פון דעם ענטפער איז אנבעלאנג דער ער-פאלג פון די יודישע מייסטערשאפטען, אנדערש וועט דאס נישט זיין קיין יודישע מייסטערשאפטען, נאר „מכבי"-מייסטערשאפטען און דאס וועט ווייטער נישט זיין קיין לעזונג פון דער פראגע.

די יודישע מייסטערשאפטען מוזען זיין אלגע-מיינע און פולקאמע, קיין איינער פון די יודישע פער-איינען און צענטראלעס טאר נישט אויסגעמיטען ווערען. פערשטעהט זיך, אז מיר רעדען נאר וועגען די פעראיינען, וועלכע וועלען צו די מייסטערשאפ-טען האבען חשק צוצושטעהען, נאר דעמאלס וועלען מיר קענען מעסטען די כוחות פון דער יודישער ספארט-בעוועגונג, נאר דעמאלס וועלען מיר קענען מאכען פלענער אויף דער צוקונפט, נאר דעמאלס וועלען מיר קענען האבען אן אויג אויף אונזער גאנצער בעוועגונג, וועלכע הויבט אן אן אפצוגעהען פון די וועגען, וועלכע די יודישע ספארט-בעוועגונג האט זיך אנגעצייכענט ביי איהר גרינדונג.

S.

די נייעסטע ספארט-סענסאציע אין אמעריקא

אויטא-פוסבאל-שפיל

ספארט-כראניק

דער נאהענטסטער ליגע-מעטש אין לאדז קומט פאר דאנערשטאג, דעם 26. מאי צווישען ל.ק.ס. און „רוך"

* * *

די טעניס-סעקציע פון „מכבי" נעהמט אן איינשרייבונגען אין סעקרעטאריאט פון פעראיין. די איבונגען וועלען פארקומען אויף איינעם פון די בעסטע קארטען.

* * *

דעם 1 יוני וועט זיך אנהויבען דער שווים-סעזאן אין לאדז. דעמאלס וועט אויך פארקומען די ערעפנונג פון שווים-באסיין אין ל.ק.ס.

* * *

די שווים-סעקציע פון „מכבי" ארדענט איין שווים-קורסען פאר אנפענגער און איבונגען פאר אוואנסירטע אונטער דער לייטונג פון אינסטרוקטאר סטודזשינסקי.

איינשרייבונגען נעהמט אן דער סעקרעטא-יאט פון „מכבי".

* * *

צוליב דער דימיסיע פון דער פערוואלטונג פון פוילישען שווים-פערבאנד וועט פארקומען דעם 29-טען אין ווארשא א צוזאמענפאהר פון די פער-איינען וואס געהערען צום פוילישען שווים-פער-באנד. צום צוזאמענפאהר פאהרען דעלעגאטען פון א גאנצע רייהע לאדזער פעראיינען.

* * *

נעכטען איז אין ווארשא פארגעקומען דער פלאקעטען-צוזאמענפאהר פון די מאטאציקליסטען-פעראיינען אין פוילען. צום צוזאמענפאהר זענען געקומען הונדערטער מאשינען. פון לאדזער יודי-שען מאטאר-פעראיין זענען ארויסגעפאהרען 25 מאטאציקליסטען און עטליכע אויטאמאביליסטען.

* * *

דעם 5 יוני וועט אין לאדז פארקומען דער טאג פון פ.ז.פ.נ. אין דעם טאג וועט אין לאדז פארקומען א פוסבאל-מעטש צווישען ל.ק.ס. (ליגא) און די רעפרעזענטאנץ פון „א"-קלאס.

* * *

דעם 29 מאי וועט אין לאדז פארקומען א געזעלשאפטס-מעטש צווישען דער רעפרעזענטאנץ פון לאדז און לעמבערג.

* * *

זונטאג דעם 29 מאי וועט פארקומען אויף דעם שטח לעמבערג — יאווראוו — לעמבערג א ראַ-ווערען-גיצינג אויף 100 קילאמעטער, אויפ'ן טיטעל פון בעסטען יודישען שאסע-פאהרער אין פוילען די רעדאקציע פון לעמבערג. כווילא האט געשענקט א בעכער פאר'ן זיגער.

* * *

דער וועלט-פערבאנד „מכבי" ארדענט איין אין נאווי-טארג (קראקאווער וואָרעוו). א צענט-ראלען ספארט-לאגער פאר פרויען און מענער.

* * *

דעם 4. און 5. יוני וועט פארקומען אין ווארשא אן אלפוילישער צוזאמענפאהר פון די פעראיינען, וואס געהערען צום וועלט-פערבאנד „מכבי".

* * *

דעם 29. מאי קומט פאר אן אינטערנאציאנא-לער מעטש צווישען פוילען און יוגאסלאוויען, דער מעטש וועט פארקומען אין בעלגראד.

* * *

דעם 28. אקטאבער וועט פארקומען א אינ-טערנאציאנאלער מעטש צווישען פוילען און אי-טאליען דער מעטש וועט פארקומען אין רוים.

* * *

ווי מיר דערוויסען זיך וועט פון דער היינטי-גער וואך אנהויבען צו שפילען אין לאדזער „הכח" דער אויסגעצייכענטער לינקער פליגעל פון טארנא-ווער זש. מ. ס. — אייזער.

* * *

דער לאדזער „הכח" אונטערהאנדעלט מיט'ן בילעצער „הכח" וועגען א מעטש אין לאדז.

„מארגענשטערן"

גרייט זיך צום יעהרליכען טורן- און ספארט-פעסט

צוליב די פארברייטונגען צו דעם גרויסען טורן- און ספארט-פעסט פון דער ארבייטער-ספארט-געזעלשאפט „מארגענשטערן", האט די קולטור- און טוריסטיק-סעקציע ביי דער ספארט-אינסטיטוציע דערווייל אפגעשטעלט איהר טעטיגקייט ביז דעם ערשטען יוני, ווען עס קומט פאר דער טורן-פעסט.

אלע איבונגען פון די כפארטלער זענען געווי-דמעט דעם קומענדיגען פעסט.

דייטשלאנד בעזיגט עסטרייך אין טענים

די צוויי דייטשע מייסטער קראם און פרען.

ערנסט העננע

האט דערגרייכט 218 קילאמעטער א שעה אויף א מאטאציקל.

ליכט-אטלעטיק

אויפ'ן פלאץ פון וו. ק. ס. זענען נעכטען פארגעקומען לייכט-אטלעטישע פערמעסטונגען לטובת דעם פוילישען לייכט אטלעטישען פערבאנד. די פערמעסטונגען זענען פארגעקומען פאר פרויען און מענער.

פרויען-פערמעסטונגען: שטאפעט 4 x 75. דאס ערשטע ארט האט פערנומען „מכבי" 1. אין 1 מ. 44 סעק. דאס צווייטע ארט „מכבי" 2.

ווייט-שפרונג: יאנאווסקא (קרושענדער) 4 מעטער 84 צענט.

שוועדישע שטאפעט 1) מכבי I, 2) מכבי II.

מענער-פערמעסטונגען: שטאפעט 4×100. דאס ערשטע ארט „זיעדנאטשאנע" 2) י.ק.פ.

1500 מעטער-לויף 1) לאמזטא (זיעדנא-טשאנע) אין 4 מינוט 88,6 סעק.

שפיז-ווארפען: 1) קושיושיקאווסקי (י. ק. פ.)

שטאפעט 4 × 400. 1) זיעדנאטשאנע 3 מינוט 55,4 סעק. 2) וו.ק.ס. 3) „מכבי"

5000 מעטער-לויף 1) סמאראטטא (זיעדנא-טשאנע)

שטאב-הויך-שפרונג 1) קוראַרסקי (י. ק. פ.) 3 מעטער

באקס

גייער - ל. ק. ס. 3:5

נעכטען איז פארגעקומען אויפ'ן פלאץ פון ל.ק.ס. דער רעוואנש-באקס-מעטש צווישען גייער און ל.ק.ס. דער מעטש איז פארגעקומען אין 4 וואגען און זיך פערענדיגט מיט א רעזולטאט 3:5 פאר גייער.

מעטשעס פון קלאס „בע"

טור — סאקאל (זגערוש) 2 : 1

ספארט-שפילען

„שטשעפיארניאק"-מייסטערשאפט פון קלאס „א" אין לאדז

מכבי — ה.ק.ס. 5 : 4

„מכבי" האט געשפילט זעהר שנעל און שעהן קאמבינירט. אויסגעצייכענט האבען זיך לאופער און לילענפעלד.

זיעדנאטשאנע — טור 9:8

ל. ק. ס. — הכח 5:0 (וואלקאווער)

הכח איז נישט געווען צופרידען מיט דעם ריכטער און איז ביים צושטאנד 3:4 אראפ פון פלאץ: אזויארום איז דער זיג אנערקענט געווארען פאר ל. ק. ס.

טרומה — י. ס. פ. 12:0

קויש-באל פאר פרויען „א"-קלאס

י. ק. פ. — ל. ק. ס. 10:2

מכבי — וו. ק. ס. 30:0 (וואלקאווער)

וו. ק. ס. האט זיך נישט געשטעלט צום שפילען.

האזענא „א"-קלאס

י. ק. פ. — גייער 8:6

ל. ק. ס. — ה. ק. ס. 5:0 (וואלקאווער)

זיעדנאטשאנע — וו.ק.ס. 5:0 (וואלקאווער)

פוסבאל

נעכטיגע ליגע-מעטשען

ביידע גרויסע סענסאציעס

ווארטא — ווילא 8 : 3

ווארשאוויאנקא — לעגיא 3 : 2

רוך — פאגאן 3 ; 1

טשארני — גארבארניא 2 : 1

קראקאוויא — 22 פולק 3 : 1

מעטשען פון „א"-קלאס אין לאדז

הכח — וו.ק.ס. 1 : 1

נאך דעם שעהנעם זיג איבער „סטזשעלעצקי" די פאריגע וואך, איז „הכח" ווידער אראפגעפאלען פון די כחות. דער רעזולטאט 1:1 מיט וו.ק.ס. איז א גליקליכער צופאל, ווייל לויט'ן שפילען האט הכח דעם דאזיגען מעטש נעדארפט צו פערשפילען. די איינציגע פאזיטיווע שפילער אין „הכח" זענען געווען ראפאפארט און קאהאן, אינגאנצען אנטוישט האט דער נייער פערטיידיגער פילאר, וועלכער איז געווען דער ערגסטער אויפ'ן פלאץ. די פיהרונג ערצילט „הכח" נאך א שעהנעם דורכ-בריך פון גערטעל'ן. וו. ק. ס. גלייכט אויס פון א שעהנעם שאס פון ליגארט'ן. ריכטער — ה' רעטיג.

ל.ק.ס. I — סטזשעלעצקי 2 : 1

ווידזעוו — ווימא 5 : 1

ל.ט.ס.ג. — פ.ט.צ. 6 : 0

ברויט — א טייערער מאכל

אין אדעס, אויף דער מאלדאוואנקע

(א בריף פון סאוויעט-רוסלאנד)

אין אָדעס, אין אָדעס אויף דער מאָלדאַוואַנקע — אין דעם אַמאָליגען קוואַרטאַל פון דער יודישער אָרימשאַפט, — וואוינען נאָך ביז איצט זיבעציג טויזענד יודען.

שטעהען נאָך עד היום אויף דער מאָלדאַוואַנקע הייזער קאַלטע נישט־בעהייצטע. לעבען נאָך עד־היום דאָרט מענשען אין נויט, אין זאָרג, און אין הונגער.

הייזער, האַלב־חרובע, אָהן טירען און אָהן פענסטער, בעשיינען איצט די מאָלדאוואנקע, וואָס איצט טראָגט זי דעם נאָמען „בודיאָני גאַס". נאָך דעם בעוואוסטען רויטען קאָמאַנדיר בודיאָני. פון די צייטען פון בירגער־קריג, פון צייטען פון דעם גרויסען הונגער אין 1922. אין יענע צייטען, ווען די מאָלדאַוואַנקע איז אַרומגעגאַנגען, געפרוירען און הונגעריג, האָט מען גאָר נישט געטון, נאָר צענומען הייזער אויף האָלץ, אויף פשוטע בעהייצונג.

שטעהען די הייזער נאָך ביז איצט ווי נאָך אַ גרויסער שרפה. בלויז די ציגעל זענען געבליבען, אַלץ, וואָס איז האָלץ, — טירען, פענסטער, פאָדלאָגעס, באַלקאָנעס, — אַלץ איז אַרויסגעריסען געוואָרען, אַלץ, וואָס איז געהילץ, איז שוין לאַנג אַוועק מיט'ן רויך.

ווי חרובע מצבות אויף אַן אַלטען בית־עלמין אַזוי שטעהען די דאָזיגע אַמאָל־געוועזענע וואוינונגען, און קיינער בעהמט זיך נישט דעם אינטערעס זיי אויפצובויען, קיינעם אין אָדעס גיהט עס נישט אין לעבען. קיינער נעהמט זיך נישט צום האַרצען, וואָס אויף דער מאָלדאַוואַנקע איז נאָך איצט אויך פערהאַן אַזוי פיל יודישע אָרימקייט. קיינעם אַרט עס נישט וואָס די מאָלדאַוואַנקע זינקט נאָך אַפילו איצט אונטער דער סאָוויעטישער מאַכט, אין קויט און אין שמוץ.

* * *

אין אָדעס, אין אָדעס אויף דער מאָלדאַוואַנ־קע לעבט מען נאָך עד היום אין הונגער.

אַ ייד אַ פּראָלעטאַריער, אַ שטיוועל־פּוצער פון יאָהרען און יאָהרען, קלאָגט זיך פאַר מיר:

— נישטאָ, — זאָגט ער, — די אַמאָליגע צייטען, אַמאָל, ווען איך האָב אָפּגעפּוצט בלויז איין פּאָר שיך, איז מיר שוין געווען גוט. איך האָב מיר פערדינט מיינע צעהן קאָפּיקעס, און האָב געהאַט אַמווייניגסטען דריי פונט ברויט, מיט ברויט בין איך שטענדיג געווען פערזאָרגט צו זאַט.

— היינט — זעצט ער פאָר מיט אַ טיפען זיפץ, — היינט פּוצט אָפּ אַ פּאָר שיך, פערדינסטו דרייסיג קאָפּיקעס, אַמאָל אויך פופציג, נו, איז וואָס קומט אַרויס, אַז אַ פונט ברויט קאָסט דריי רובעל, איך דאַרף איצט אָפּפּוצען צעהן פּאָר שיך צו פערדינען אויף איין פונט ברויט, און וואָס פּאַסירט אַז עס מאַכען זיך נישט קיין צעהן פּאָר שיך אַ טאָג צום פּוצען?

— אַ פונט ברויט אַ טאָג, — דערצעהלט ער מיר ווייטער — איז פאַר אַזאַ מענשען, ווי איך, ווייניג, מעהר ווי ברויט עס איך דאָך נישט, מוז איך אַליין אויפעסן כאָטש אַ צוויי פונט ברויט אַ טאָג, נו, און וואָס איז מיט מיין ווייב? און וואָס איז מיט די קינדער?

— אָבער אייער פרוי אַרבייט דאָך אויך, מסתמא, — פּרובּיר איך מיט איהם אַרגומענטירען, — די קינדער געהען אויך, מסתם נישט אַרום ליידיג, מסתמא פערדינען זיי דאָך אויך עפּעס.

— מיין פרוי? — קוקט ער מיך אָן, — ווי קאָן זי אַרבייטען, אַז זי האָט פשוט נישט קיין כוח, און מיינע קינדער? איין זוהן האָב איך, אַ בחור, פון אַ יאָהר צוואַנציג אַרבייט ער דווקא אויף אַ פאַבריק, אַ גוטער קוואַליפיצירטער אַרבייטער, נו. איז וואָס־זשע קומט אַרויס? ער פערדינט הונדערט מיט צוואַנציג רובעל אַ חודש, רעכענט עס אויס, וועט איהר זעהן, אַז זיין געהאַלט קלעקט איהם קוים אויף פּאַפּיראָסען, אַ שאַכטעל פּאַפּיראָסען קאָסט 2 רובעל האָט איך שוין זעכציג רובעל אַ חודש. היינט, וואו זענען די צאָהלונגען, וואָס ער מוז מאַכען יעדען חודש? צאָהלונגען פאַר דעם פּראָפעסיאָ־נעלען פעראיין, צאָהלונגען פאַר דער פּאַרטיי, צאָה־לונגען פאַר דעם רויטען קרייץ, צאָהלונגען פאַר דעם „אָסוויאַכים", צאָהלונגען פאַר דעם קולטור־פאָנד, רעכענט אַראָפּ די דאָזיגע אַלע צאָהלונגען, בלייבט איהם פונקט אויף פּאַפּיראָסען, מיט אַנדערע זאַכען, — מיט עסען, מיט שי ך, מיט קליידונג, דאָס מוז איך, דער טאַטע, נאָך דערווייל איהם בעזאָרגען.

— פונדעסטוועגען — טרייסט איך איהם, — איז אייך נאָך בעסער ווי אייניגע פון אייער מאַך אין פּוילען, אין דייטשלאַנד, אָדער אין אַנדערע לענדער. אין דייטשלאַנד, — דערצעהל איך איהם, — געהען איצט אַרום הונדערטער מענשען אין די גאַסען, און וואָלטען געווען גליקליך צו פערדינען כאָטש אויף אַ האַלב פונט ברויט אַ טאָג. יונגע מענשען, געזונטע, גוט־געקליידעטע, נאָך פון די בעסערע צייטען, פערפלייצען די גאַסען פון בערלין מיט שילדען, וואָס זיי טראָגען אויף זייער ברוסט און וועלכע לייענען זיך: „איך וועל טון יעדע אַרבייט פאַר יעדען פּרייז". זיי וואָלטען גערן געאַרבייט די סאַמע שווערסטע אַרבייט אַבי צו פערדינען בלויז אויף ברויט, זיי וואָלטען מיט פערגעניגען זיך מיט אייך געביטען, צו זיין אין אייער לאַגע און צו פערדי־נען כאָטש עפּעס.

— מעגליך, — ווערט מיין ייד אַ ביסעל נאָכ־גיביגער, — מעגליך, אַז אין דייטשלאַנד איז איצט ערגער, אָבער נישט פאַר יענע וואָס אַרבייטען, אַר־בייטסלאָזע דאַרפען זיך אפשר טאַקע פערקויפען אויף די גאַסען פאַר יעדען פּרייז, גרייט צו טון יעדע אַרבייט, אָבער יענע, וואָס אַרבייטען — זיי בין איך זיכער, פערדינען מעהר ווי אויף ברויט, יענע, וואָס אַרבייטען פערדינען מסתמא אויף ברויט און אויף צום ברויט. ביי אונז אָבער אַרבייטסו און מעהר ווי אויף טרוקענעם ברויט אַרבייט מען נישט אויס.

— בענקט איהר, הייסט עס, נאָך די אַלטע צייטען, — מוסר איך איהם, — נאָך די צייטען פון דעם אָדעסער פּאָגראָם?

— חס־ושלום! — פערכאַפּט ער זיך, — וועל־כער ייד קאָן עס בענקען נאָך די צאַרישע צייטען? איך זאָג נאָר, אַז איצט איז ערגער, ווי אַמאָל, ווייל מען פערדינט נישט גענוג, און מען קריגט נישט גאָרנישט, דאָס מיינט אָבער נישט, אַז איך וויל צוריק די צאַרישע צייטען.

— וועגען וועלכע דען צייטען האָט איהר פריי־הער גערעדט?

— אָט פון די צייטען פון אָנהויב רעוואָלוציע. שפּעטער וועגען די צייטען פון „נעפּ", טאַקע וועגען סאָוועטישע צייטען, ווען מען האָט אַלץ געקאָנט קריגען, און עס איז געווען לייכטער צו מאַכען אַ לע־בען צייטען ווען דער רובעל האָט ווירקליך געהאַט אַ ווערט, און נישט אַזוי ווי איצט, ווען דער רו־בעל איז ווערט נישט מעהר ווי אַן אַמאָליגע קאָ־פּיקע...

* * *

דער רובעל איז ווערט נישט מעהר ווי אַן אַ־מאָליגע קאָפּיקע, האָט מען מיר דערפאַר אין אַן אָדעסער קאָאָפּעראַטיור־רעסטאָראַן גערעכענט נישט מעהר און נישט ווייניגער ווי אַנדערהאַלבען רובעל פאַר אַ פּאָרציע ברויט פון אַ קאַרג האַלב פונט.

אין דער בעריהמטער אַמאָליגער קאַפע „פאַנ־קאָני", וואָס איצט איז זי פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ מוניציפּאַלען קאָאָפּעראַטיור־רעסטאָראַן — רעסטאָראַן נומער פינף, — האָט זיך מיר פערגלוסט אַריינגעהן אָפּעסען אַ מיטאָג, איך האָב געוואָלט זעהן, ווי עס זעהט אויס די אַמאָליגע בעריהמטע קאַפע־הויז איצט. ווען זי איז מגולגל געוואָרען אין אַ סאָוויעטישען פאָלקס־רעסטאָראַן.

דער קעלנער, אָנגעטון אַרום אָבער ריין, האָט מיר דערלאַנגט אַ מעניו אויף וועלכער די פּריי־זען זענען געווען פאַנטאַסטיש.

צוויי רובעל אַ טעלער זופּ.

פינף רובעל אַ קליין שטיקעל לעבער.

אַ רובעל אַ גלאָז קאַווע.

אָבער דאָס סאַמע פאַנטאַסטישסטע איז געווען דער פּרייז אויף ברויט, צו די הויכע פּרייזען אויף זופּ און אויף אַנדערע געריכטען, מוזט איהר נאָך בעזונדער בעצאָהלען פאַר ברויט. און אַ פּאָר־ציע ברויט — פיער קליינע שטיקלעך שוואַרץ ברויט, — קאָסט נישט מעהר און נישט ווינצי־גער ווי אַנדערהאַלבען רובעל.

— אַ מיטאָג אָהן ברויט? — האָב איך נישט געקאָנט פערשטעהען.

דער קעלנער האָט מיך אָפּגעמאָסטען פון קאָפּ ביז די פיס, האָט, ווייזט אויס, בעמערקט אַז איך בין אַ פרעמדער, און האָט גאַנץ קאַלטבלוטיג מיר געגעבען צו פערשטעהען:

— יאָ, — האָט ער געזאָגט, — ביי אונז אין אָדעס דאַרף מען ברענגען אייגענעם ברויט צו מי־טאָג. אויב מען האָט נישט קיין אייגענעם ברויט, דאַן קאָן מען איהם קריגען ביי אונז אין רעסטאָראַן, עס קאָסט אָבער אַנדערהאַלבען רובעל אַ פּאָרציע.

בעצאָהלט אַנדערהאַלבען רובעל, איז דער ברויט שוין מיינער, האָב איך פאַר קיין־אַיינעם הע־גען, האַלב פון דער בעקומענער פּאָרציע איינגע־וויקעלט אין אַ צייטונג צו בעהמען מיט זיך אין האָ־טעל.

— אויב איך בעצאָהל שוין יאָ אַזאַ הויכען פּרייז פאַר ברויט, וועל איך מיין נישט־דערעסענע פּאָרציע כאָטש מיטנעהמען מיט זיך, — האָב איך געקלערט, — איך וועל דאָס אויפ'ן וועג אַוועק־געבען עמיצען פון די גאַסען־בעטלער, אָבער דאָ, אין רעסטאָראַן וועל איך דאָס נישט איבערלאָזען.

דער קעלנער איז אָבער נישט געווען איבער־ראַשט דערפון, וואָס איך האָב די שיריים פון מיין ברויט־פּאָרציע איינגעוויקעלט און אַריינגעלייגט צו זיך אין קעשענע. פערקעהרט, ער וואָלט, ווייזט אויס מיך בעטראַכט, ווי אַ מענשען פון יענער וועלט, ווען איך זאָל עס נישט געווען טון.

— ברויט איז איצט אַ טייערער מאכל! — האָט ער שמייכלענדיג גוזגעהייסען מיין האַנדלונג.

ווען איך בין אַרויסגעגאַנגען אויף דער גאַס, און האָב דעם ערשטען גאַס־בעטלער אַוועקגעגע־בען די צוויי שטיקלעך ברויט, וואָס איך האָב מיט זיך מיטגענומען פונ'ם רעסטאָראַן, האָב איך בע־מערקט, ווי דער בעטלער קוקט אויף מיר, ווי אויף איינעם, וואָס ער האָט שוין יאָהרען און יאָהרען נישט געזעהען.

— אַ דאַנק אייך, מיין קינד! — האָט דער אַל־טער יודישער אָרימאַן נישט געוואוסט ווי אַזוי מיר צו בעדאַנקען — גאָט זאָל אייך געבען אַ גוט על־טער אַ גוטס און אַ זאַטס.

ער האָט מיט ציטערנדיגע הענט בעטראַכט די צוויי שטיקלעך ברויט פון אַלע זייטען, עפּעס האָט זיך איהם נישט געגלויבט, אַז דאָס איז ווירקליך ברויט. מען גיט נישט איצט קיין ברויט אַלס נדבה, אין אָדעס. און איידער איך האָב נאָך בעוויזען אַ־וועקצוגעהן מיין וועג, האָט שוין דער אַלטער זשעד־בע און ציטערדיג געקייעט דעם טרוקענעם שוואַר־צען ברויט וואָס איך האָב אין רעסטאָראַן נישט געקאָנט עסען.

— אַ גוט עלטער אייך — האָט ער מיר נאָכגע־שריגען מיט אַ פולען מויל, ווען איך האָב זיך געלאָזט אַוועקגעהן, — אַ גרויסען דאַנק!...

ב. סמאליאר.

די בלוטיגע ראַסען-קאַמפען אין באָמביי

פאליציי צוטרייבט די קעמפענדע

די פרויען וואס קושען די רוט

מען קאן זיך א פנים צוגעוואוינען אויך צו פעטש, וואס מען קריגט פון א מאן

אפשר וועט עס שאָקירען דעם היינטיגען מאָ־דערנעם לעזער, ווען מיר וועלען איהם זאָגען, אַז עס זענען נאָך דאָ היינט אין יאָהר 1932, אַזעלכע פרויען, וואָס קושען דעם קאַנטשיק און צערטלען דעם גראָביאַן, וואָס בעהאַנדעלט זיי גראָב און גע־מיין, ווי אין מיטעלאַלטער; אָבער עס איז אַן אמת אַזעלכע פרויען זענען דאָ און איהר וועט זיי נישט דאַרפען לאַנג זוכען אויך צווישען די כלומרשטע מאָדערנע, היינטיגע, וואָס היטען זייער פאַרפום, קליידען זיך לויט דער לעצטער פּאַריזער מאָדע, רוי־כערען און טרינקען אַפילו.

איין פרוי אַזאַ האָט זיך פערליבט אין אַ מאַן, וועלכער האָט איהר, פאַר אַלץ און אַלעס, געהייסען אָוועקגעהן פון איהר מאַן, דעם בויאַן, זי האָט גע־פאָלגט און שפּעטער מיט אַ פּאָר וואָכען האָט זי געהאַט טענות צו איהם, אַז איבער איהם האָט זי צעבראָכען איהר היים.

אונז דאַכט זיך, אַז דער געליבטער האָט דער־פרוי געטון די גרעסטע טובה, ער האָט געטון די שענסטע זאַך, וואָס אַ מענש איז מחויב צו טון פאַר זיין געליבטער; אָבער —

לאָמיר אייך דאָ דערצעהלען אַ וויציג מעשהלע וואָס געהט אַרום צווישען פאָלק.

אַ שיכור איז געקומען צום דאָקטאָר און גע־בעטען ער זאָל איהם געבען אַ רפואה צו שלאָפ־לאָזיגקייט. דער דאָקטאָר האָט זיך ביי איהם צע־פרעגט אויף זיין אַרט לעבען און זיך דערוואוסט אַז ער טרינקט צופיל. האָט איהם דער דאָקטאָר גע־ראַטען ער זאָל אויפהערען צו טרינקען, אָבער טאַ־קע איינגאַנצען אויפהערען אַפילו נישט קיין טראָפּען פערזוכען.

האָט איהם דער שיכור אָנגעקוקט מיט רח־מנותדיגע בליקען און זיך געבעטען ביי איהם: „דאָקטאָר לעבען, עס איז דאָ דפּשוט אַן'אומעג־ליכע זאַך, אַ מענש טרינקט שוין פערציג יאָהר און פּלוצים זאָל איך אויפהערען. עס איז דאָך אַ שאַנד! איך וועל זיך דאָך שעהמען דעם שענקער צו קו־קען אין די אויגען אַריין".

צי דערמאָנט אייך נישט יענע פרוי אַן דעם טראַגישען שיכור?

וואָרים אויך די פרוי האָט זיך שוין אַזוי צו־געוואוינט צו איהר שענדליך און פּאַסקודנעם לע־בען, אַז זי וואָלט שוין אַזוי אָפּגעלעבט איהר ביסעל יאָהרען. ביי אייניגע איז דאָ אַ תירוץ: קינ־דער! אַנדערע — פּרנסה, און גאָר אַנדערע וועי־לען אייך זאָגען אַז זיי שעהמען זיך צו מאַכען „ליי־טיש געלעכטער", זיי וועלען הייסט עס, זיך לאָזען פּאַטשען פונ'ם מאַן, אָפּווישען די ליפּען און מאַכען אַ שוויג, אַבי איהר חברטע און איהרע שכנים זאָלען נישט וויסען, אַז זי איז אומצופרידען מיט איהר מאַן מיט איהר דאָליע.

עס האָט שוין ערגיץ אַ רוסישער שריפטשטע־לער אַמאָל געזאָגט: די פּויערטע, וואָס כאַפּט קלעפּ פון איהר מאַן און צוברעכט איהם נישט דערפאַר דעם קאָפּ, איז ווערט דעם שטעקען! (די רוסישע פּוי־ערטע גלויבט, אַז דער מאַן, וואָס האָט ליב זיין ווייב, שלאָגט זי און אַז אָך און וועה איז שוין יענער פרוי, וואָס דער מאַן שלאָגט זי קיינמאָל נישט!)

דאָס איז דאָך אָבער די דייד וועגען רוסישע פּויערטעס מיט אַ דור צוריק.

עס לייגט זיך אָבער נישט אויפ'ן שכל אַז די פרוי פון איצטיגען דור זאָל אַריינכאַפּען פּעטש פונ'ם מאַן און אָפּווישען די ליפּען, נאָר דערפאַר וואָס זי האָט קיין מוט נישט צו מאַכען „לייטיש געלעכטער", אָבער עס זענען דאָ אַזעלכע פרויען.

פאַר אַלץ איז כדאי צו וויסען, אַז דער מאַן, וואָס הויבט אַ האַנט אויף דער פרוי, אָדער סטראַ־שעט זי מיט קלעפּ, איז אַ שוואַכלינג, אַ פּחדן, שטאַרקע מענשען, מיט אַ שטאַרקען כאַראַקטער פערמעסטען זיך מיט קולאַקעס געגען זייער גלייכען נישט געגען שוואַכערע פון זיך. און ווען די פרוי זאָל נאָר וואַגען איינמאָל אַנטגעגענצושטעלען זיך, ווי אַ מענש, וואָלט ער נישט געוואַגט מעהר די האַנט צו הויבען, זי דאַרף גאָר קיין גיבור נישט זיין צו דעם, זי קאָן זיך בעגנוגענען מיט אַ געשריי, דאָס זאָל דערהערט ווערען אויף דער גאַס, מיט אַ סטראַ־שונעק, אַז זי וועט איהם לאָזען אַרעסטירען אָדער פשוט איהם וואַרפען עפּעס אין קאָפּ אַריין.

צווייטענס טאָר מען זיך אין קיין פאַל נישט אָפּשרעקען פאַר „לייטיש געלעכטער," אין אַזעלכע פאַלען, די פרויען גלויבען אַז צוליב די קינדער מע־גען זיי, אָדער מוזען זיי, אָנבויגען דעם קאָפּ און ליידען אַלע געמיינהייטען פון מאַן, און זיי ווייסען אפשר נישט אַז קיין קינד קאָן נישט אויפוואַקסען לייטיש ביי עלטערען, וואָס רייסען זיך אַרום און ווערפען טאַטעס בעהאַנדלען גראָב און געמיין זייערע מוטערס. די קינדער קוקען אויף דער מוטער — נאָר אין זעלטענע פאַלען — מיט רחמנות ווען זי לאָזט זיך שלאָגען פון איהר מאַן. גיכער האַלטען זיי זי פאַר אַ שקלאַף, און בעהאַנדלען זי אַזוי.

עס פערשטעהט זיך, אַז עס זענען דאָ אויס־נאַמען אויך; עס זענען דאָ אַזעלכע קינדער וואָס בע־קומען פיינט דעם פאָטער און האַסען איהם דערפאַר וואָס ער מאַטערט די מוטער. טאָמער אָבער דער זעהט די מוטער, אַז די קינדער האָבען ליב דעם פאָטער, וואָס מאַטערט זי, מעג זי זיכער זיין, אַז די קינדער וועלען זי שפּעטער בעהאַנדלען פונקט אַזוי געמיין און גראָב ווי דער טאַטע זייערער. די קינדער האָבען געקראָגען אַ לעקציע פונ'ם טאַטען ווי אַזוי צו בעהאַנדלען די שוואַכע מוטער. און זיי קוקען אויף איהר ווי אויף אַ שמאַטע, כאָטש זיי האָבען זי איצט, קליינערהייט, ליב און קלע־בען אַרום איהר.

מיר האָט אַמאָל דערצעהלט אַזאַ מוטער, אַז זי האָט בדעה געהאַט צו שיידען זיך מיט איהר מאַן, וואָס בעהאַנדעלט זי גראָב און שענדליך. איהר עלטסט יונגעל איז שוין זעכצעהן יאָהר אַלט, האָט זי זיך מיט איהם צורעדט און געפרעגט ביי איהם צו ווען ער וואָלט ער געגאַנגען ווען זי זאָל זיך שיי־דען מיט זיין פאָטער; דער יונגעל האָט אַפילו קיין איין מינוט נישט אַ טראַכט געטון און גלייך געענט־פערט: „אַוודאי צום טאַטען!" מיינט איהר אפשר, אַז די מוטער האָט זיך פערטראַכט דערויף, אַז זי האָט געגומען אַ לעקציע פון דעמדאָזיגען ביטערען און טרויעריגען עפּיזאָד? ניין! אַנשטאָט אָנצונעהמען שטרענגע מיטלען און איבערעדען דעם יונגעל, האָט זי גאָר איינגאַנצען אויפגעגעבען דעם געדאַנק פון צעשיידען זיך מיט'ן גראָביאַן, און אַזאַ מוטער דער־וואַרט נאָך רעספּעקט און דרך־ארץ פון איהרע קינ־דער? דאָס איז נאַריש! זי וועט שוין קיין רעספּעקט און אַכטונג פון די קינדער קיינמאָל נישט האָבען.

זאָלען זיי נאָר עלטער ווערען וועלען זיי איהר שוין ווייזען, אַז זיי רעספּעקטירען דעם שטאַרקען און נישט דעם שוואַכען.

ה.

איך רייזע זיך קיין אמעריקע

חזנות אין פרעסבורג און אין האַמבורג. — פערשידענע קהלות — פערשידענע יודען

די שטילסטע און רוהיגסטע צייט אין מיין גאַנצער חזנות־קאַריערע זענען געווען די יאָהרען, וואָס איך בין געווען חזן אין פרעסבורג. אין אָט דער אַלטער, פרומער שטאָט מיט איהר גרויסער ישיבה, צו וועלכער עס האָבען זיך געצויגען בחורים פון גאַנץ אונגאַרן און אויך אַנדערע לענדער. מיט איהר טראַדיציע פון „חתם סופר" און אַנדערע גאונים און צדיקים איז מיין לעבען געפלאָסען ווי אַ שטיל טייכעל אין אַ וואַלד. איך טראַכט אָפטמאָל מיט בעקענקיש פון יענע יאָהרען, כאָטש די הייבטיגע פרעסבורג איז ווייט נישט די, וואָס אַמאָל. איך בין דאָרטען געווען מיט עטליכע יאָהר צוריק און געגעבען צוויי קאָנצערטען און האָב כמעט די שטאָט נישט דערקענט. פרעסבורג הייסט היינט בראַטיסלאַוואַ, און די יאָהרען פון קריג האָבען געבראַכט אַן איבערקעהרעניש אין דער אַלטער קהלה. די אַמאָליגע בעלי־בתים און „פני", וואָס איך האָב געקענט זענען אויסגעשטאָרבען, אָדער פעראָרימט געוואָרען.

ווי געזאָגט, האָב איך, געלעבט רוהיג און שטיל אין דער אַלטער פרעסבורג. די פרומע סביבה, וואָס האָט מיך אַרומגערינגעלט איז געווען נאָהענט צו מיין געמיט. פרעסבורגער יודען האָבען מיט זייער פרומקייט אָפטמאָל מיך דערמאָהנט אין מיין זיידען ר' לוי יצחק, וואָס האָט געשטאַמט פון ר' לוי יצחק פון בערדיטשעוו און געטראָגען זיין נאָמען. וועגען מיין זיידענס פרומקייט, האָט מיר דער טאַטע דערצעהלט, אַז איינמאָל האָט אויסגעבראָכען אַ שרפה אין זיידענס הויז, בשעת ער איז געשטאַנען שמונה־עשרה, האָט ער נישט געוואָלט איבעררייסען די שמונה־עשרה, נישט געקוקט אויף דעם, וואָס דאָס הויז האָט געברענט פון אַלע זייטען און דאָס בני־בית זענען אַרומגעלאָפען דערשראָקענע און געזוכט אַרויסצוראַטעווען, וואָס עס האָט זיך געלאָזט. נישטאָ היינט אַזעלכע יודען.

אָט האָב איך אָבער געהערט, אַז מען זוכט אַ חזן אין דער גרויסער שוהל אין האַמבורג, און אַז מען וויל מיך דאָרטען. דאָס האָט געמיינט פיל גרעסערע שכירות, ווי די, וואָס איך האָב געקריגען אין פרעסבורג. איך האָב נישט געהאַט קיין חשק צו פערלאָזען פרעסבורג. נאָר מיינע הצטרכות'ן זענען געוואָרען אַלץ גרעסער. עס זענען צוגעקומען קינדער, די עלטערען האָבען געוואוינט מיט מיר, געבליבען נאָך שוועסטער חתונה צו מאַכען, האָב איך בעשלאָסען אָנצונעהמען די שטעלע אין האַמבורג.

איך בין אָנגעקומען אַלס חזן אין דעם גרויסען טעמפעל פון „דייטש איזראַעליטישען סינאַגאָגען פערבאַנד". איז דאָס נישט קיין טעמפעל, ווי מען פערשטעהט עס דאָ, פערקעהרט. גאָר אַ פרומע שוהל מיט אַן אַלט־אַלטער טראַדיציע און מיט פרומע, גאָטספאָרכטיגע בעלי־בתים. עס איז אפשר אַן אַנדער פרומקייט. אַ דייטש־איינגעפּאַנצערטע אַ טרוקען מתנגד'ישע און עס פעהלט איהר דער חסידישער ברען, די התלהבות, וואָס מיר מזרח־אייראָפּעאישע יודען פערמאָגען. מען איז אָבער פרום, מען היט אָפּ מיט פּרייסישער שטרענגקייט אַלע דינים און מנהגים און מען טרעט נישט אָפּ כחוט השערה פון דעם אַלטען וועג.

אין האַמבורג איז מיר אויך געגאַנגען גאַנץ גוט און האַמבורגער יודען האָבען מיך געהאַלטען מיט גרויס כבוד. איך בין אויך אין האַמבורג געווען

פון חזן יאָסעלע ראָזענבלאַט

„יאָסעלע", אָדער „רבי יאָסעלע" און נישט חלילה „קאַנטאָר יאָזעף". מיר איז אָבער פון דעסט וועגען געווען ענג אין האַמבורג, און מיך פלעגט אָפטמאָל אַרומנעהמען אַן'אומצופרידענהייט, נישט ווייסענדיג אַליין פאַר וואָס.

און אָט איז מיר פּלוצים אַריין אין קאָפּ אַ געדאַנק צו פאָהרען קיין אַמעריקא.

עס זענען געווען עטליכע סיבות, וואָס האָבען אָט דעם געדאַנק געבוירען איך האָב געהאַט אַ שוועסטער אין אַמעריקא, וואָס איך האָב נישט געזעהען אַ קאַרגע צוואַנציג יאָהר, דאָס איז געווען מיין עלטסטע שוועסטער, האָט זיך מיר זעהר זי געוואָלט זעהן. חוץ דעם, האָט מיך גלאַט אינטערעסירט די ווייטע, פאַנטאַסטישע וועלט, וואָס הייסט אַמעריקא, איך האָב זיך גענוג אָנגעהערט פון יענער אויסטערלישער מדינה, וואָס ליגט אויף יענער זייט אָקעאַן. מען האָט מיר דערצעהלט נסים ונפלאות, ווי יודען לעבען דאָרטען, ווי זיי זענען פריי און גליקליך, האָט זיך מיר געוואָלט כאַפּען אַ קוק אויף דעם. איך האָב געזעהען די טויזענדער עמיגראַנטען, וואָס פלעגען אָפּפאָהרען פון האַמבורגער האַפען קיין אַמעריקא. האַמבורג איז אין יענע יאָהרען געווען איינע פון די גרעסטע עמיגראַנטען־צענטערס, וואו יודישע וואַנדערער פון דער גאַנצער וועלט פלעגען זיך דאָרטען צונויפקלייבען און וואַרטען וואָכען לאַנג אויף די שיפען. בין איך אָפטמאָל געגאַנגען אין די עמיגראַנטען־הייזער און האָב אויך געזונגען פאַר די עמיגראַנטען, כדי צו פערלייכטערען זייערע פערביטערטע הערצער. איך פלעג אויך געהן צום האַפען בעטראַכטען, ווי די שיפען געהן אָפּ און אַ בענקעניש פלעגט מיך אַרומנעהמען. עס האָט זיך געוואָלט מיטפאָהרען מיט זיי.

דערצו איז נאָך אָנגעקומען דער ציוניסטישער קאָנגרעס, וואָס איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען אין האַמבורג. צום קאָנגרעס זענען אָנגעפאָהרען דעלעגאַטען פון ארבע פינות עולם און אויך פון אַמעריקא, און זיי זענען געקומען הערען מיך דאַווענען, האָבען די אַמעריקאַנער דעלעגאַטען פערפיהרט מיט מיר אַ שמועס וועגען מאַכען אַ רייזע קיין אַמעריקא. זיי האָבען מיך גענומען צורעדען און מיר געמאָלען גאַנצע גליקען. באַלד נאָכדעם, האָב איך געקריגען אַן'איינלאַדונג פון אַמעריקא צו קומען אויף אַ פּאָר שבתים. מען האָט מיר פאַר געשלאָגען פיר הונדערט דאָלאַר, חוץ הוצאות, האָב איך בייז זיי אָפּגעמאַכט, אַז איך זאָל עס אָננעהמען.

„עס רעדט זיך אָבער „איך האָב ביי זיך אָפּגעמאַכט". ווען איך האָב פערפיהרט אַ שמועס מיט מיין פרוי, זאָל לעבען, האָט זי פון דעם נישט געוואָלט הערען, און עס איז מיר אָנגעקומען מיט צרות ביז איך האָב ביי איהר גע'פועל'ט. די בעלי־בתים פון מיין שוהל האָבען מיך אויך נישט געוואָלט אָפּלאָזען. האָט זיך אָבער גראָד געמאַכט, אַז איך האָב געהאַט מיט זיי אַ שטיקעל סכסוך וועגען העכערען מיינע שכירות, און אַזוי ווי זיי האָבען זיך פער'עקשנ'ט, האָב איך געהאַט אַ גוטען תירוץ.

בין איך אין אַ שעהנעם פריהמאָרגען אָפּגעפאָהרען פון האַמבורג קיין ברעמען פון וואַנען איך האָב געזאָלט נעהמען אַ שיף קיין אַמעריקא, איך האָב אין ברעמען געדאַרפט וואַרטען עטליכע טעג אויף אַ שיף.

פּלוצים האָט זיך מיין שוואָגער בעוויזען אין ברעמען מיט אַ שליחות פון מיין פרוי, אַז איך מוז קומען אַהיים. אויף דעם צווייטען טאָג נאָך מיין שוואָגערס קומען זענען אויך געקומען צופאָהרען צוויי בעלי־בתים פון מיין שוהל „מיך ברענגען צוריק". די שוהל האָט געהעכערט מיינע שכירות. דאָס וואָלט אָבער נישט געווען אָפּגעהאַלטען מיך פון מיין בעשלוס צו פאָהרען קיין אַמעריקא. מיין שוואָגער האָט מיר אָבער דערצעהלט, אַז מיין פרוי איז קראַנק און זעהר אָפּגעשראָקען פון דעם אונטערגאַנג פון דער „טיטאַניק", וואָס איז דעמאָלט געשעהן. האָב איך באין ברירה געמוזט פאָהרען אַהיים.

אין שטאָט האָט מיין צוריקקומען אַרויסגערופען גרויס שמחה און דעם שבת איז די שוהל געווען געפאַקט פון אַלע האַמבורגער „פני העיר". איך האָב זיך שוין אָבער נישט געקענט איינהאַלטען אויף מיין פּלאַץ און זעקס וואָכען שפּעטער האָט אַ שיף מיך געפיהרט צו די אַמעריקאַנער ברעגען.

ווי איך האָב שוין דערצעהלט, האָב איך געדענקט צו פערבלייבען נישט מעהר ווי עטליכע וואָכען אין אַמעריקא און פאָהרען צוריק קיין האַמבורג. ווי זאָגט מען אָבער ביי אונז יודען, „אַ מענש טראַכט און גאָט לאַכט". עס איז אַ פּנים געווען בעשערט, אַז איך זאָל ווערען אַן „אַמעריקאַנער".

קלאַנג־קינאָ־טעאַטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
היינט און פאָלג. טעג!
גרויסער קלאַנג־שלאַגער־פילם!
„KAWIARENKA"
אין דער הויפּט־ראָל דער בעסטער לידער־זינגער פון פּאַריז
Maurice Chevalier
— און —
Ivonna Vallec
אויסערן פּראָגראַם: קלאַנג־צוגאַבע און אַקטואַליטעטען.
נעכסטער פּראָגראַם:
„Spór o sierżanta Gryszę"
i ???
אָנהויב אין געוו. טעג 5 נאָכמיטאָג
שבת און זונטאָג 12 בייטאָג.

איך דערמאָהן זיך אין מיין ערשטען שבת אין דער „אוהב צדק שוהל" אויף דער הונדערט און זעכצעהנטער גאַס, אין האַרלעם, די „אוהב צדק" איז אין יענע יאָהרען געווען איינע פון די חשוב'סטע שוהלען אין ניו־יאָרק און די אונגאַרישע קהלה האָט געהאַט אַ שם. מען האָט מיך אויפגענומען מיט גרויס כבוד און די שוהל איז דעם ערשטען שבת געווען געפּאַקט, הונדערטער מענשען האָבען געמוזט אַוועקגעהען. מיין דאַווענען האָט שטאַרק אויסגענומען און דער עולם האָט געהאַט גרויס התפעלות פון מיר. די ניו־יאָרקער אונגאַרישע יודען האָבען מיך בעטראַכט פאַר אַ זייעריגען. בין איך דאָך געווען העכער זעקס יאָהר חזן אין פּרעסבורג און פריהער אין מונקאַטש. האָבען דערפאַר די אונגאַרישע בעלי־בתים שטאַרק מיך מקרב געווען און מען האָט גענומען מיך צורעדען איך זאָל פערבלייבען דאָ.

די צוויי מיליאָניגע ניו־יאָרקער קהלה האָט געמאַכט אויף מיר אַ געוואַלדיגען רושם און בכלל איז מיר אַמעריקא געפעלען פון ערשטען קוק. איך האָב אין קיין לאַנד נישט געזעהען, אַז יודען זאָלען לעבען אַזוי פריי און אין אַזאַ רחבות, עס הטאָ זיך ממש אַ נייע וועלט פאַר מיר ענטפּלעקט און איך בין די ערשטע וואָכען אַרומגעגאַנגען ווי אַ צוטומעלטער פון דעם, וואָס מיינע אויגען האָבען געזעהן. אין פערגלייך מיט ניו־יאָרק, האָט האַמבורג אויסגעקוקט אַזוי קליין, אַזוי דאָרפיש, פון דעסט־וועגען האָב איך אַלץ נישט געקענט אָפּמאַכען ביי זיך, צי איך זאָל פערבלייבען, אָדער פאָהרען צוריק.

די פריינד און בעקאַנטע, וואָס איך האָב דאָ געוואונען, באַלד ווי איך בין געקומען, זענען אָבער פון מיר נישט אָפּגעטראָטען און מיך געהאַלטען אין איין איינרעדען, אַז איך זאָל בלייבען. זיי האָבען מיר געזאָגט, אַז איך האָב דאָ פאַר זיך אַ גרויסע קאַריערע און, אַז עס איז אַ זינד געגען מיר און מיין פאַמיליע נישט אויסצונוצען די היגע מעגליכקייטען, האָב איך זיך איינגעהערט און בעשלאָסען צו בלייבען, און שרייבען מיין פרוי און קינדער זיי זאָלען נאָכקומען.

די „אוהב צדק" האָט מיר געגעבען אַ קאָנטראַקט אויף פינף יאָהר מיט אַ שכירות פון צוויי טויזענד פיר הונדערט דאָלאַר אַ יאָהר. מען קען נישט זאָגען, אַז אַפילו מיט צוואַנציג יאָהר צוריק, האָט די „אוהב צדק" מיר איבערגעצאָהלט, עס האָט זיך באַלד אַרויסגעוויזען, אַז נישט איך, נאָר די „אוהב צדק" האָט געמאַכט אַ גוט געשעפט. אין דעם קאָנטראַקט איז אויך געווען אַ פּונקט, אַז די שוהל האָט אַ רעכט אַרונטערצונעהמען הונדערט דאָלאַר אַ וואָך פון מיינע שכירות פאַר יעדען שבת, וואָס איך דאַווען נישט, כאָטש מיינע שכירות זענען געווען נישט מעהר, ווי פופציג דאָלאַר אַ וואָך. איך בין אָבער שטענדיג געווען אַ שלעכטער געשעפטס־מאַן. ווארום וואָלט איך געווען אַ גוטער געשעפטס־מאַן און געהאַט אַביסעל מעהר זין פאַר „צורת מטבע", וואָלט איך שוין לאַנג געקענט זיך אָפּרוהען אין עושר און כבוד....

איך דערמאָהן זיך אָבער פון דער צווייטער זייט מיט אַ וואַרימען געפיהל אין דער צייט, וואָס איך בין געשטאַנען מיט דער „אוהב צדק שוהל", איז דאָך די דאָזיגע שוהל געווען מיין ערשטער טרעפּ אויף דער לייטער פון מיין רוהם דאָ אין אַמעריקא. די ערשטע צעהן יאָהר, וואָס איך בין געשטאַנען מיט דער שוהל האָבען מיר געגעבען אַ סך פריינד און פערעהרער, מען האָט זיך בעצויגען צו מיר מיט כבוד און איך בין זיכער נישט קיין „כפוי־טובה'ניק".

—=):o:(=—

פערזעסענע

פון מ. י. סמאָלאַרזש.

(ערצעהלונג)

אַ לאַנגער, פינסטערער קאָרידאָר פיהרט היינט אין די שטובען פון דער פאַמיליע ברוין, און מחמת דעם וואָס די שטובען זענען כמעט שטענדיג פערשלאָסען — און זעלטען ווער גייט ווער דאָרט אַדורך, דינט דער קאָרידאָר אַלס אַ מקום מנוחה פאַר אַלע קעץ פון גאַנצען געסעל. זיי קומען זיך דאָ צונויף אין קאַלטע נעכט, קורטשען זיך אין די ווינקלען, און מיאַוקענען יאָמערליך, איבער דעם פיהלט זיך דאָ אַ פער'עיפושטע דומפּעקייט ווי פון אַ פייכטען קעלער, וואָס טראָגט זיך לייכט איבער אין די אָפּגעשלאָסענע חדרים אַריין.

אַמאָל, גאָרנישט לאַנג — מיט אַכצעהן יאָהר צוריק, אַז מ'פלעגט נאָר איבערטרעטען דעם קאָרידאָר האָט באַלד אַ מיניע־געטון אַ בלאַנקענדיגער גלומער פון די אויסגעפּוצטע אויסגעשייערטע קופּערנע כלים, וועלכע האָבען בעהאַנגען די קוך־ווענט. ס'האָט אַ ווייע־געטון מיט היימליכקייט פון יוסטע איינגעפונדעוועטע באַלבאַטישע שטובען. וואָרום וואָס איז דער חידוש: ס'הויז האָט דאָך געהאַט פאַר אַ באַלעבאָס דעם „פּראַוויק", דעם דאָזאָר פון שטעטעל ר' שלמה ברוין — אַ יוד, אַ למדן, אַ קענער פון רוסיש; זיינע „פּראָשעניעס" האָט דאָך געקענט לייענען דער קייזער אַליין. היינט זיין פערשוינליכקייט: אַ ברייט־ביינעדיגער, אַ הויכער מיט אַ פער־ברוינט געזונט פּנים, אַ רונדיגע גלאַט געקעמטע באָרד, און אַ גילדענע פענסנע, וואָס האָט נגידיש אַראָפּגעבלאַנקט פון דער נאָז, ווי הנאה געהאַט ,וואָס זי ווערט געטראָגען פון ר' שלמה'ן. און היינט זיינע ווערטלעך, הלצהלעך, וועלכע זענען פערשפּרייט געווען אין גאַנצען קאַנט. און וועגען דעם ר' שלמה'ן, דער בעל־יועץ האָט דאָך אַפילו דער באַד־גוי געוואוסט צו דערציילען. יוער ס'איז נאָר געווען אין אַ שלעכטער מצודה איז געלאָפען צו ר' שלמה'ן, און ביים פערפּלאָנטערסטען ענין האָט ער, מיט איין האַנט גלעטענדיג די באָרד, און מיט דער צווייטער רייבענדיג דעם שטערן — אויסגעפונען אַ המצאָהלע, אַ הינטער־וועגעלע ווי אַזוי זיך אַרויסצודרייען פון גאַנצען עסק.

אַ חוץ דעם האָט זיין ווייב געפיהרט די גרויסע אַכסניה. אַלע דורכפאָהרענדיגע סוחרים זענען איינגעשטאַנען ביי די שלמה'טע, טאָג און נאַכט האָט זיך געטומלט אַ געוויש, אַ געפילדער ווי אויף אַ יריד. מענשען זענען געפלויגען אַריין, אַרויס, ווי אויף אַ וואָגזאַל, און זי, די שלמה'טע איז זיך געזעסען הינטער'ן בופעט אָנגעטון ווי אַ פּריצה'טע מיט אַ געלאָקט שייטעל אויפ'ן קאָפּ, מיט אַ צעשמייכעלט שיינענדיג פּנים און געזשאָבט מטמונים מיט געלד.

און מיט די וואוילקענעוודיגע טעכטערלעך, וועלכע האָבען קליינערהייט געלערנט ווי יונגלעך עברי מיט חומש, און שפּעטער געלערנט אין אַ גימנאַזיע אַזש אין גובערניע־שטאָט — האָט זיי ס'גאַנצע שטעטעל מקנא געווען. זיי זענען געראָטען אין פאָטער: הויך און שלאַנק, שאַרפזיניגע קעפּלעך מיט שוואַרצע קלוגע אויגען.

איז דאָך שוין טאַקע גאָר קיין וואונדער געווען, אַז די גרויסע שפּיגעלדיגע פענסטער מיט'ן גאַניק, וואָס זענען אַרויס אין סאַמע־אָדעם מאַרק אַריין, האָבען שטענדיג געשיינט, געלויכטען מיט אַ ־חבות, דערציילענדיג אַלע אָרימע יודען פון שטעטעל: אי'נ'ם ווינטער — וועגען די ליבע וואַרעם, און זומער — וועגען די גערוימע לופטיגקייט, וואָס איז פערבאָרגען הינטער זיי.

דאָס איז אַלץ געווען אַמאָל. גאָרנישט לאַנג — מיט אַ אַכצעהן יאָהר צוריק, איידער די „פּאַניעס" האָבען איהם צוגענומען פאַר „אַ זאַקלאַדניק", מ'ט נאָך צוויי אָנגעזעהענע יודען, זיי פערשיקט אַזש נאָך פּעטערבורג, דאָס איז געשעהן באַלד נאָכ'ן אויסברוך פון דער וועלט־מלחמה, פון דעמאָלט אָן האָט זיך טאַקע אַלץ קאַפּויר איבערגעדרייט, ער, ר' שלמה איז געוואָרען פערשיקט, און זי, די שלמה'טע מיט די האַלב־דערוואַקסענע טעכטער זענען אַראָפּ אינ'ם קאַרטאָפעל־קעלער מחמת דעם, וואָס מ'האָט דריי חדשים דורכאַנאַנד באָמבאַרדירט ס'שטעטעל.

איז מען אַזוי גאַנצע טעג געלעגען, אויסגע־צויגען אויף דעם ביסעל גאָב, וואָס מ'האָט בעוויזען אַרויסצוראַטעווען פון די הפקרדיגע חילות, און מיט די אויגען געפרעסען ס'קאַרגע ליכט פון נאַפט־לעמפּעל וואָס ס'האָט אומהיימליך רויט געקאָפּטשעט, ווי ליכט אין אַ אוהל. טיילמאָל האָבען זיך די בליקען איינגעביסען, איינגעגריזשעט אין די פּאָר טייגעכדיגע ברויטען, וועלכע זענען געלעגען בעהאַלטען ווי אַן'אוצר אין אַ ווינקעל אין קעלער, מ'האָט נישט געוואוסט ווי לאַנג מ'וועט דאָ ליגען, און אומאויפהערליך טאָג און נאַכט, האָט די פייכטע קעלער־ערד געוואָרעט אימה'דיג ווי אַ רויגע חיה. קיינס פון די קינדער האָט טאַקע נישט געהאַט קיין דרייסטקייט צוצורירען זיך צום ברויט, די ערשטע צייטען, ווען ביי די שלמה'טע האָט זיך נאָך דערהאַלטען דער חשבון פון טאָג און נאַכט, האָט זי צוויי מאָל אַ טאָג געטיילט דינע פּעניצלעך ברויט. נאָר שפּעטער האָט זי איינגאַנצען דעם חשבון פערלוירען, זי איז זיך געלעגען גאַנצע טעג אַ צעדולטע, גאָרנישט גערעדט, ווי אַ שיואַם אַריינגעוואַקסען אין די פייכטע ערד, און ווען ס'איז איהר איינגעפאַלען האָט זי געטיילט ס'ברויט. אַמאָל, איינמאָל דורכ'ן טאָג, אַמאָל דורך צוויי טעג, נישט זיכער איז געווען ווער פון די קינדער, אַז ס'האָט זיך געוואָלט אַליין בעהמען אַ שטיקעל ברויט, זי האָט דעמאָלט אַ קוק געגעבען ווי אַ וואַהנזיניגע און אַ מאוימדיגען ברום געגעבען.

ווען דאָס טייוולאַנ'שע געוואָרעריי האָט אויפגעהערט איז מען אַרויס פון קעלער פערוואַקסענע מיט באַדאַליעס ווי קאַרטאָפעל, מיט גרינלעכע פערשימעלטע פּנימער, מ'האָט זיך אָנגעקוקט — זיך נישט דערקענט. די האָר פערפּאַפּעטע האָבען געקלעפּט צו די קעפּ ווי איינגעשמירט מיט דזשעגעכץ די אויגען ווילד צעגלאַנצט ,מיט בלויע אונטערגע־האַקטע רייפען, פון וועלכע ס'האָט אַרויסגעבלישטשעט דר ייחדשים שרעק, שגעון. און די אַקסלען האָבען זיך געבאַרגט, געהויקערט מיט פּאַראַליזיר־טער פערזעסענקייט.

ס'שטעטעל האָט אויסגעזעהן ווי ס'אַלטע בית עולם מיט'ן איינגעפאָלענעם פּלויט, וואָס ס'איז תמיד געשטאַנען אָפען פראַנק און פריי. שטיקער גע־זימסען האָבען זיך געוואַלגערט ווי אומגעפאַלענע מצבות און מיט־מאַרק, אַלע טירען פון די קלייטלעך טויערען און הייזער זענען געשטאַנען אָפען. צע־פראַלט, טייל אַרויסגעריסען פון חי וקוויאַסעס ווי אברים פון אַ מענשליכען גוף. אונטער־געהויבענע דעכער, ש׳יף משופּהדיג ווי סוכה־שלאָקען האָבען פערדיסען, ווי העגט זיך געפויסט, אַרויף איבדערהויך, און אויף אַ אָפּגעסמאַליעטען בעליק, האָבען געקראַקעט עטליכע קראָען, אָפּגעשיילטע מויערען מיט אויסגערונענע פענסטער־לעכער האָבען געגרוילט וויסט, פערוואָרלאָזט. דער פּלומפּ־סלופּ מיט די אייזערנע גאָלקע איז געלעגען איבערגעקערט אין ריננשטאָק, ווי אַ געהרגעטער זעלנער מיט'ן העלם אויפ'ן קאָפּ, אַפילו די רויטע בודקע ווי עס האָט זיך אויפגעהאַלטען דער רויטבלעכער יאַשאַ, דער וועכטער פון שטעטעל מיט זיין בורעק'ן, דער גוטמוטיגער קודלוואַטער הונט, וואָס האָט געלאָזט רייטען אויף זיך די חדר־יונגלעך, — איז געווען צע־שמעטערט, אַרונטער די ברעטער האָט מען געפונען דעם פּייפּוואַטע קגוי מיט'ן העלען בלאָנדען פּנים, וואָס ס'האָט אייביג געשמייכעלט — אַ שטייפען, אַנ'אויסגעצויגענעם מיט אויסגעפּיקטע אויגען, די בלאָנדע האָר שוואַרץ פערבלאָטיגט, פערגליווערט מיט בלוט, אינדערזייט נעבען איהם דער בעזים און אויף זיין בויך דעם טויטען בורעק מיט אַנ'אָראָפּ הענגענדיגען קאָפּ, מיט אַ צעפּאַדעטע מאָרדע און מיט אַנ'אויפגעפּלאַצטען ראיענדיגען בויך. די אונטער געסלעך פערפּולטע אָנגעפּאַפּטע מיט קוילען־גילזען האָבען געגליווערט פערשטומטע, צוזאַמענגעבראָכענע ווי מוראָ געהאַט זיך אויסצוגלייכען, איבער זיי האָט זיך רויט צעלייגט אַ נאָכמיטאָגדיגע הערבסט־זון און ס'שטעטעל האָט אויפגעפלאַמט ווי אַ ברע־נענדיגע חורבה — — —

אין אַזאַ מעמד האָבען די קעלער־מענשען גע־טראָפען זייע'רע איינגעפונדעוועטע הייזער, צווישען זיי אויך חנה ברוין מיט די האַלב־דערוואַקסענע טעכטער.

פון דעמאָלט אָן פיהרט אַ לאַנגער, פינסטערער קאָרידאָר אין די שטובען פון דער פאַמיליע ברוין, ווי ער, שלמה ברוין דער „זאַקלאַדניק" איז נאָך עד הנה נישט צוריקגעקומען. מ'שמועסט אַז ער הענגט נאָך היינט אויף אַ בוים אין די סיבירער טייגעס. אַ טייל זאָגען, אַז מ'האָט אַלע „זאַקלאַד־ניקעס" דערטראָפּיעט אין שוואַרצען ים.

סיי ווי סיי, ער איז מעהר נישט צוריקגעקומען.

(המשך מאָרגען).

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג יז 23 אייר תרצ"ב

מאי

זון-אויפגאנג 3.34
זון-אונטערגאנג 7.33

שטאטישער בודזשעט ווערט ווייטער רעדוצירט מיט 2 מיליאן זל.

די רעדוקציע וועט אויך בעריהרען די וויכטיגסטע אפטיילונגען

(—) דער לאדזער שטאטישער בודזשעט פער־פליכטעט ערשט איין חודש און שוין האט דער מאגיסטראט דערפיהלט, אז אין דער גרויס, ווי דער בודזשעט איז אנגענומען געווארען וועט ער זיך בשום אופן נישט לאזען רעאליזירען. דער מא־גיסטראט האט דעריבער בעשלאסען אליין שוין אנהייבען צו רעדוצירען דעם בודזשעט און מאכען א צווייטע בודזשעט-סעסיע פון שטאט-ראט, כדי צו בעשטעטיגען די רעדוקציע.

דער מאגיסטראט האט בדעה צו רעדוצירען דעם בודזשעט אויף גאנצע 2 מיליאן זל. ווי אונזערע לעזער געדענקען, איז דער לאדזער בודזשעט שוין קלענער ווי דער פאראיאהריגער מיט צוויי מיליאן זלאטיס. דאס האט זיך אבער ארויסגעוויזען פאר צו וועניג און די בודזשעט-רעדוקציע מוז דערגרייכען וייטערדיגע 2 מיליאן זלאטיס. די נייע רע־דוקציע וועלען פונאנדערגעלעגט ווערען גלייכמע־סיג אויף אלע אפטיילונגען, כדי קיין בעזונדערע אפטיילונגען זאלען נישט צו שטארק דערפיהלען די רעדוקציע. ליידער וועט די דאזיגע רעדוקציע אויך בעריהרען די סאמע וויכטיגסטע אפטיילונגען ווי די געזונדהייטס-אפטיילונג און אפטיילונג פאר סאציאלע הילף. דער מאגיסטראט וויל אבער דער־ווייל אזוי בעטראכטען די פראגע, אז די צאהל פון די וואס געניסען הילף פון מאגיסטראט זאל נישט פערקלענערט ווערען, נאר די הילף וועט מוזען פערגרעסערט ווערען.

צו דעם גרעסטען בעדויערען וועט די רע־דוקציע אויך מוזען בעריהרען די סובסידיעס פארן יודישען וועלטליכען שול-וועזען. די רעדוקציע וועט בעטרעפען 15 פראצענט פון די סובסידיעס. ס'וועלען אויך פערקלענערט ווערען די אינוועסטי־ציע-ארבייטען.

דער מאגיסטראט האט שוין די נייע רעדוק־ציעס אויסגעארבייט. די בודזשעט-קאמיסיע וועט די רעדוקציע בעטראכטען דעם 30 און 31 מאי. דעם 2 יוני וועט פארקומען וועגען דעם ענין די פלענאר-זיצונג פון שטאט-ראט.

ענדערונגען אין דער לאדזער פאליציי

פעראָרדנונג פון לאדזער פאליציי-קאמענדאנט

(2) אויף דער פעראָרדנונג פון לאדזער פא־ליציי-קאמענדאנט, זענען זייט נעכטען פארגעקומען פאלגענדע ענדערונגען אין דער פאליציי-ליטונג:

אלס פערטרעטער פון פאליציי-קאמענדאנט, איז נאמינירט געווארען דער ביזאיצטיגער אינ־ספעקציע-אפיציר פון דער שטאט-קאמענדע, קאמי־סאר יאן פראנקאווסקי.

דער ביזאיצטיגער רעזערוו-קאמענדאנט פון דער פוס-פאליציי אנדזשיאק, איז נאמינירט געווארן אויפ'ן אמט פון אינספעקציע-אפיציר.

דער ביזאיצטיגער לייטער פון 4. פאליציי-קאמיסאריאט, אונטערקאמיסאר ליפסקי, איז נאמי־נירט געווארען אויפ'ן אמט פון קאמענדאנט פון דער רעזערוו-פוס-פאליציי.

דער לייטער פון 10-טען פאל. קאמיסאריאט, אונטערקאמיסאר גושיוואק, איז בעשטימט געווארען אויפ'ן זעלבען אמט אין 4. קאמיסאריאט.

דער לייטער פון 3. פאל. קאמיסאריאט, אונטערקאמיסאר וואלמאן, איז בעשטימט געווארען אויפ'ן זעלבען אמט אין 5. קאמיסאריאט.

וועלכע אויסלענדישע פירמעס ווילען אנקניפען

האנדעלס-בעציהונגען מיט לאדזער פירמעס?

אין דער לאדזער האנדעלס-קאמער זענען אנגעקומען אפערטעס פון פאלגענדע אויסלענדישע פירמעס, וואס ווילען איבערנעמען פערטרעטונגען:

א פארטוגאלישע פירמע, וויל איבערנעמען א פערטרעטונג פון א גארן-פאבריק (ל. 3750).

א דאנציגער פירמע — א פערטרעטונג פון א טריקאטאזש- און זאקען-פאבריק (ל. 3436).

א האלענדישע פירמע — א פערטרעטונג פון א טעקסטיל-פאבריק, אויף עקספארט קיין האלאנד (ל. 3195).

אן'עגיפטישע פירמע — פון ביינוועל און וואלענע סחורות (ל. 3057).

א האמבורגער פירמע — טעקסטיל-אויסארבייטונגען (ל. 4135). א צווייטע האמבורגער פירמע — טעקסטיל-סחורה, טיכער און דרוק (ל. 2270).

א בעלגישע פירמע, וויל איבערנעהמען א קאמי-לאגער פון ביינוועלנע סחורות.

א האלענדישע פירמע — א פערטרעטונג פון מענער-העמדער.

אנ'ארגענטינישע פירמע — א פערטרעטונג. אנ'אפריקאנישע פירמע, וויל אנקניפען האנ־דעלס-בעציהונגען מיט טעקסטיל-פאבריקאנטען און מיט קאנפעקציע-עקספארטערן.

גענויערע איגפארמאציעס, גיט די קאנצע־לאריע פון דער האנדעלס-קאמער אין לאדז.

אינטערנאציאנאלער מזרח-יריד אין לעמבערג

קאנפערענץ אין דער האנדווערקער-קאמער מיט פערטרעטער פון ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס

צוליב דעם ווירטשאפטליכען קריזיס, האט די פערוואלטונג פון די מזרח-ירידים בעשלאסען די הייאהריגע אימפרעזע איינצוארדנען אין לעמבערג פריהער ווי אין די פריהעריגע יאהרען. דער 13-טער יריד וועט דערום פארקומען שוין פון 18-טען ביז'ן 30-טען יוני.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, איז אין דער לאדזער האנדעלס-קאמער, אונטער'ן פארזיץ פון וויצע-פרעזעס בערטשינסקי, פארגעקומען א קאנ־פערענץ מיט פארשטעהער פון די ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) דאנצער (זגערזשער 57), גראשקאווסקי (11 ליסטאפאד 15), גארפיין (פילסודסקי-גאס 54), בארטאשעווסקי (פיעטריקאווער 164), רעמביעלינ־סקי (אנדזשעיא 28), שימאנסקי (פשענדזיעלניאנע 75).

28-טע פולק אוועק אויף מאנעווערס

(2) היינט פארטאג, איז דאס היגע 28-טע פולק אוועק אויף מאנעווערס קיין באריטש. די מא־נעווערס וועלען דויערן 2 חדשים.

BAJKA קלאנג-קינא-טעאטער

פראנצישקאנער 31a

היינט און פאלגענדע טעג!

מעכטיגער קלאנג-פילם! גרויסע עראָ־טישע לעבענס-דראמע לויט דער בער. ערצעהלונג פון Claude Farrer א.ג.

דער מענש, וועלכער האט דערהרג'עט...

וואונדערשעהנע און פול מיט טראגיזם לעבענס דראמע אויפ'ן גרונד פון פרעכ־טיגע פאנטאסטישע לאנדשאפטען פון קאנסטאנטינאפאל און באספאר.

אין די הויפטראלען Gabriel Gabrio Jean Angelo, Marie Bell.

אויסער'ן פראגראם: פו עכטיגע קלאנג-קאמעדיע און פילם-אקטועליטעטען

אנהייב טעגליך 4.30 נאכמ. שבת און זונטאג 12 בייטאג. אויף די 1 טע סעאנסן זענען אלע פלעצער צו 40 און 50 גר.

טאג-נאטיצען

די געשעהענישן אין „נותן-לחם"

א געוואלדיגען רושם האט געמאכט אין די געזעלשאפטליכע קרייזען פון לאדז אונזער ידיעה וועגען די געשעהענישען אין דער פילאנטראפישער געזעלשאפט „נותן-לחם", וואו די שטאטישע סטא־ראסטווע האט פלוצלינג אריינגעקוקט אין דער טעטיגקייט, אויפגעלעזט די פערוואלטונג, איבער־געגעבען דעם ענין דער פראקוראטור און בעשטימט א קאמיסאר פאר דער געזעלשאפט.

דאס איז דער ערשטער פאל אין דער גע־שיכטע פון דער פילאנטראפישער טעטיגקייט אין לאדז, וואו ס'איז דערגאנגען צו אזעלכע זאכען. ס'איז אפשר נאך פריהצייטיג צו קוואליפיצירען דאס וואס עס איז פארגעקומען מיט דעם ריכטיגען נאמען, אויב דער ענין איז שוין איבערגעגאנגען צו דער פראקוראטור מוז מען אפווארטען אויפ'ן רעזולטאט פון דער אויספארשונג.

אבער די יודישע עפענטליכקייט קען נישט ווארטען, זי מוז וויסען וואס דארט איז פארגעקו־מען, זי מוז וויסען און דערגעהען די סיבות פון דער שארפער פעראָרדנונג פון דער מאכט.

ס'דארף נעהמען א ווארט אין דעם ענין, קודם-כל דער ביזאיצטיגער פרעזעס פון „נותן-לחם" און דער איצטיגער בעשטימטער קאמיסאר פרנס כארי. ס'דארפען נעהמען א ווארט די בעשולדיגטע פערוואלטונגס-מיטגלידער, זיי טארען נישט אנגעה־מען קיין מויל מיט וואסער און שווייגען. דער ענין איז צו וויכטיג, אז מזאל וועגען דעם שנעל פער־געסען. ס'האנדעלט זיך נישט נאר וועגען „נותן לחם", וואו די זאך איז שוין א פערפאלענע. עס האנדעלט זיך אויך וועגען דעם עהרליכען נאמען פון א צעהנדליג אנדערע קליינע פילאנטראפישע פעראיי־נען, וואס זענען טעטיג אין לאדז און פאר וועלכע די יודישע מאסען געבען געלד אויף הילף פאר ארימע און קראנקע. אויך זיי דארפען נעהמען א ווארט אין דער נישט-אנגענעהמער געשיכטע. די יודישע עפענטליכקייט טאר נישט בלייבען אין אונזיכערקייט און צווייפעל.

ס'וועלען זיין פיל, וועלכע וועלען האלטען, אז ס'לוינט זיך נישט אריינלאזען אין חקירות צוליב א פאל וואס איז פארגעקומען אין א פעראיינדעל ווי „נותן-לחם". אבער דער דאזיגער פעראיין האט ארויסגעגעבען 3000 מיטאגען פאר יודישע אר־בייטסלאזע, האט בעקומען צעהנדליגע טויזענדער זלאטעס פון ארבייטסלאזען-קאמיטעט א חודש, האט בעקומען אויף די דאזיגע קוכען סובסידיעס פון דער קהלה. דאס איז געווען דאס איינציגע ארט, וואוהין מ'האט געווענדעט די יודישע ארבייטס־לאזע און פרנסהלאזע, וועלכע האבען אין זייער פערצווייפלונג געזוכט הילף ביים ארבייטסלאזען קאמיטעט. דעריבער טאר מען נישט און מ'קען נישט גלייכגילטיג אריבערגעהען צום טאג-ארדנונג איבער די געשעהענישען אין „נותן-לחם".

די טוער אין די פילאנטראפישע געזעלשאפ־טען פון לאדז האבען איצט דאס ווארט.

י. ד.

וויצע-מארשאלעק פלאקעוויטש אין לאדז

צוזאמענפאהר פון סאנאטארישע זעלבסטפערוואלטונגס-טוער

נעכטען איז אין לאדז אונטערן פארזיץ פון דעפ. אולריך פארגעקומען א צוזאמענפאהר פון די זעלבסטפערוואלטונגס-טוער פון „בעבע" אין לאד־זער וואיעוואדזטווע.

צום צוזאמענפאהר זענען געקומען דער וויצע-מארשאלעק פון סיים ד"ר פלאקעוויטש און דעפ. דראטווע („בעבע"). ביידע האבען געהאל־טען אויספיהרליכע רעפעראטען וועגען נייעם זעלבסטפערוואלטונגס-געזעץ וואס ווערט איצט אויסגעארבייט אין סיים.

אויפ'ן צוזאמענפאהר זענען געווען אנוועזענד אנ'ערך 60 סאנאטארישע פארשטעהער פון די שטאט-ראטען אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע.

צום סוף פון צוזאמענפאהר איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע, וועלכע טארעלט דעם איצטיגען זעלבסטפערוואלטונגס-געזעץ און בעגריסט די איניציאטיוו פון אננעהמען א נייעם געזעץ.

ווער איז די אוירינגלעך-ציהערין, וואס ציהט אראפ אוירינגלעך אויפ'ן באלוטער מארק?

(2) פרוי שימאנסקא פון קעלמא 21, האט געמאלדען דער פאליציי, אז אויפ'ן באלוטער מארק האט אנ'אומבעקאנטע פרוי אראפגעצויגען ביי איהר קינד די גאלדענע אוירינגלעך פון די אויערען.

צוליב דעם, וואס דאס איז נישט דער ערש־טער פאל אין יענער געגענד, האט די פאליציי אנגענומען שריט, צו ענטדעקען די אוירינגלעך-ציהערין.

אלפוילישער צוזאמענפאהר פון פאבריק-מייסטער אין לאדז

536 דעלעגאטען פון גאנץ פוילען בעטייליגען זיך אין דעם צוזאמענפאהר

(2) נעכטען איז אין לאקאל פון פאבריק־מייסטער-פעראיין (זשעראמסקא 74), געעפענט גע־ווארען דער אלפוילישער מייסטער-צוזאמענפאהר, צו וועלכען ס'זענען געקומען 536 דעלעגאטען פון גאנצען לאנד. אלס פארזיצער, איז געוועהלט געווארען דער מיטגליד פון קרייז-פערבאנד ה' קאמאראווסקי (לאדז) און פרעזידיום: פרעזעס פערטשינסקי, וויצע פרעזעס שיענקיעוויטש, און דעלעגאטען פון די אפטיילונגען.

דעם ערשטען טאג, איז ארומגערעדט גע־ווארען די איצטיגע שווערע לאגע אין דער טעק־סטיל אינדוסטריע. דאס געזעץ פון סאציאלע הילף. וואס ביז נישט חל אויף פאבריק-מייסטער'ס אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע.

צוליב דער גרויסער היץ, איז די קאנפע־רענץ איבערגעריסען ביז'ן אוונט, וועלכע האט זיך פערצויגען ביז פארטאג.

צענטראל־קאמיטעט פון די פילאנטראפּישע אינסטיטוציעס אין פוילען

איז געשאפען געווארען אויפ׳ן נעכטיגען צוזאמענפאהר אין „לינת־הצדק"

אין לאקאל פון לינת־הצדק אין לאדז איז נעכטען נאכמיטאג פארגעקומען די קאנסטיטואירונגס זיצונג פון דער צענטראל־פערוואלטונג פון די וואוילטעטיגקייטס־אינסטיטוציעס אין לאדז, וועלכע איז געוועהלט געווארען אויפ׳ן צוזאמענפאהר, וואס איז פארגעקומען אין קאליש.

צו דער זיצונג פון דער צענטראל־פערוואלטונג זענען געקומען פאלגענדע פערזאנען: לעווענטאל ד״ר לובעלסקי און פר׳וי נאגורסקא פון קאליש; מאנדעל און בארנשטיין, שוניצקי פון פאביאניץ; זעליקאוויטש — גראדנא; פריד — גראדנא; זאקס — סאסנאוויץ; ליבאוו, פוקאטש — קוטנא; קארנענס — פיעטריקאוו; טעמקין — ווארשא; וויטער פארשטעהער פון מחזיקי־חולים, און „משמורת חולים" לאדז און פון לאדזער „לינת הצדק" פרעזעס שטערן, א. שטיינשניידער, פר׳וי בענדעק, ש. לעווי, ל. ראזענבערג און אנדערע.

די זיצונג האט געעפענט דער פארשטעהער פון „לינת הצדק" אין קאליש ה׳ לעווענטאל ער לייענט פאר אנ׳ענטפער פון וואיעוואדע יאשטשאלט אויף דער בעגריסונג וואס דער צוזאמענפאהר האט ארויסגעשיקט צום מלוכה־פרעזידענט מאשטשיצקי.

אין נאמען פון לאדזער „לינ תהצדק" בעגריסט די קאנסטיטואירונגס־זיצונג ד״ר סארנע, ס׳בעגריסט אויך ה׳ טעמקין אויס ווארשא.

די פראגע פון סטאטוט ווערט אראפגענומען פון דער טאג־ארדנונג, ווייל ווי ס׳האט זיך ארויס געשטעלט איז דער אויסגעארבייטער סטאטוט נישט ענטשפרעכענד פאר אזא גרויסע צענטראלע, ווי ס׳איז די פעראייניגונג פון אלע פילאנטראפישע פעראיינען אין פוילען.

פרעזעס שטערן האלט, אז אלע ביזאיצטיגע פארמאליטעטען בנוגע דעם שאפען די צענטראלע זענען נישט ענטשפרעכענד אדורכגעפיהרט געווארען, ער לעגט דעריבער פאר, אז ס׳זאל געוועהלט ווערען א נייע ארגאניזאציע־קאמיסיע, וועלכע זאל אדורכפיהרען די לעגאליזאציע, ס׳איז בעשלאסען געווארען צו וועהלען א קאמיסיע פון 2 פערזאן, וועלכע וועלען צוזאמען מיט אנ׳אדוואקאט אויסארבייטען און לעגאליזירען דעם סטאטוט פון דער צענטראלע. אין דער קאמיסיע ווערען געוועהלט: שטערן („לינת הצדק" לאדז) און בארנשטיין (פאביאניץ) און אדוו. רייכמאן פון לאדז.

איבער דער פראגע פון אויסוועהלען אנ׳עקזעקוטיוו פון דער נייער צענטראלע ענטוויקעלט זיך, א ברייטע דיסקוסיע, אין וועלכער ס׳בעהמען אנטייל פריד (ביאליסטאק), זעליקאוויטש (גראדנא), בארנשטיין (פאביאניץ), ד״ר לובעלסקי (קאליש), שטערן (לאדז), ראזענבערג (לאדז), זדונסקי (לאדז) רובינשטיין (לאדז), שוניצקי (פאביאניץ) און אנדערע.

צום סוף איז אויסגעוועהלט געווארען פאלגענדער צענטראל־קאמיטעט: פרעזעס שטערן (לאדז), וויצע פרעזעס טעמקין (ווארשא) און לעווענטאל (קאליש), סעקרעטאר: בארנשטיין (פאביאניץ). קאסיר: מאנדעל (פאביאניץ). עקזעקוטיוו־מיטגלידער: רובינשטיין (לאדז), פריד (ביאליסטאק), לעבאוו קוטנא

פאבאר פון יאהרגאנג 1911

מארגען, דעם 23־טען מאי ד. י. דארפען זיך שטעלען:

פאר דער פאבאר־קאמיסיע נומער 1 (נארוטאוויטשא 75) די פאבאראווצעס פון יאהרגאנג 1911, וועלכע וואוינען אויפ׳ן שטח פון 3־טען פאל. קאמיסאריאט. וועמענס נעמען ס׳הויבען זיך אן מיט די ליטערעס:

S Sz Sch T

פאר דער קאמיסיע נומער 2 (גראדאווא 34) די פאבאראווצעס פון יאהרגאנג 1911, וואס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 4 פאליציי־קאמיסאריאט מיט די פאמיליען־נעמען אויף די אותיות:

R S Sz Sch U W Z Ż

ווי אויך די פאבאראווצעס, וואס וואוינען אין 7. קאמיסאריאט מיט די אותיות:

N R

פאר דער קאמיסיע נומער 3 (קאשטשושקי 21) די פאבאראווצעס פון 1910, קאטעגאריע B, וואס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 4־טען פאליציי־קאמיסאריאט, וועמענס נעמען ס׳הויבען זיך אן מיט די אותיות:

אלע ליטערעס

צו די פאבאר־קאמיסיעס דארפען די פאבאראווצעס מיטנעמען די פעסער, אדער פערזענליכע דאקומענטען ארויסגעגעבען פון די פאליציי־קאמיסאריאטען, פראלאנגאציע און רעגיסטראציע־קארטען, וואס זענען אויסגעשטעלט געווארען פון לאדזער מאגיסטראט, און בעשייניגונגען וועגען פאך און בילדונג.

די פליכט פון צושטעלען פערזענליכע דאקומענטען איז אויך חל אויף די פאבאראווצעס פון קאטעגאריע ב., וועלכע האבען די דאזיגע בעשייניגונגען צוגעשטעלט צו די פאבאר־קאמיסיע אין די פריהעריגע יאהרען.

לאדזער וואיעוואדע בעמיהט זיך וועגען קרעדיט אויף צו בעשעפטיגען ארבייטסלאזע

(2) נעכטען איז דער וואיעוואדע יאשטשאלט ארויסגעפאהרען קיין ווארשא, כדי צו בעקומען קרעדיטען אויף צו בעשעפטיגען די ארבייטסלאזע אין לאדז.

היט אייך פאר טאשענציהערס

ביי דער טראמוואי־רעמיזע אויפ׳ן בלוטיר מארס!

(א) אויפ׳ן באלוטער מארק, ביי דער רעמיזע פון די צוּפּאהר־טראמוואיען, האבען גנבים ביי יוזעף מאלעצקי ארויסגעצויגען א פארטפעל מיט 300 זל. אין דאקומענטען.

2 מענשען פלוצלינג געשטארבען

(2) נעכטען איז אויף אביוואטעלסקא 40 פלוצלינג געשטארבען דער 42־יעהריגער קארל קאמער.

אויף זגערזשער 38 איז אין דער אייגענער וואוינונג פלוצלינג געשטארבען דער 49־יעהריגער סטאניסלאוו ווארוביעדא.

גאנצע יודישע פאמיליע פער׳סמ׳ט מיט פוילע פיש

(2) נעכטען פארטאג, איז די פאגאטאוויע ארויסגערופען געווארען אויף מלינארסקא 19 צום דראשקאזש לייב מלינארזשעווסקי, וואו די גאנצע פאמיליע די 75־יעהריגע אסתר, דער 35־יעהריגער לייב און די 30־יעהריגע ריוועטש, האבען פלוצלינג בעקומען מאגען־קראמפען.

דער דאקטאר האט פעסטגעשטעלט, אז זיי האבען זיך פער׳סמ׳ט מיט פוילע פיש. נאכ׳ן אויספלומפען די מאגענס, זענען זיי איבערגעלאזט געווארען אין דער היים.

די פאליציי פיהרט אנ׳אויספארשונג, וואו די פיש זענען געקויפט געווארען.

האנדווערקער־„רעסורסא" שולדיג 540.000 זלאטיס

אינערליכע הלוואה צו דעקען דעם דעפיציט

(2) אין דער האנדווערקער־רעסורסא (קיליגסקעגא 123) איז פארגעקומען אנ׳אלגעמיינע אויסערארדענטליכע מיטגלידער־פערזאמלונג.

ס׳האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די „רעסורסא" איז שולדיג 540,078 זל.

נאך א לענגערע דיסקוסיע איז בעשלאסען געווארען צו מאכען אנ׳אינערליכע הלוואה ביי די מיטגלידער. די מיטגלידער. האבען אויפ׳ן ארט בעצייכענט די הלוואות.

גוט מארגען!

אַ, די פרעמד־ווערטער!..

אנ׳אומגליק מיט די פרעמד־ווערטער! אלץ ווערט פערצויגען, פעראיידעלט — מאדערניזירט:

איז איינער משוגע אויפ׳ן גאנצען קאפ, הייסט ער — „נערוועז".

שלאגען זיך דעפוטאטען ווי שכורע פויערים אין א קרעטשמע, הייסט עס — „אבסטרוקציע".

בעפאלען כוליגאנעס, גאסען־יונגען יודישע סטודענטען, און שלאגען פרויען און קינדער מכות רצח, הייסט עס — „עקסצעסען".

דרעהט זיך א סוחר אום דעם דאשעק, און זאגט אפ דעם צווייטען פסוק פון שיר השירים — „ישקני", רופט מען עס היינט — „נאדוור".

און טאמער מאכט דער „זאזשאנד" פון א פעראיין „נא ליעווא", הייסט עס — „מיסברויכען".

אט האט מען אין דעם היגען פעראיין „נותן לחם" ענטדעקט „מיסברויכען". ארימע לייט האט מען געגעבען די ביינער, און דער „זאזשאנד" האט געהאט דאס פלייש.

אבער וועמען ארט עס? אבי די ביכער „שטימען אויף דער האהר", אזוי לאנג ווי אין דער בוכהאלטעריע זענען דא אזעלכע פאזיציעס, ווי: „ניע פשעווידזשאנע ווידאטקי", „סום פשעכארניך", „רושנע ווידאטקי" און „דראבנע ווידאטקי".

אמאל, אז אין א פעראיין זענען ענטדעקט געווארען „מיסברויכען", האט מען דעם פעראיי געשלאסען און אויס „בענקלעך".

היינט איז דא אנ׳עצה — א קאמיסאר! אט האט שוין מיט מזל „נותן לחם" אויך א קאמיסאר. אין דער קר. קאסע — א קאמיסאר. יודישע קהלות מיט קאמיסארען. מסתמא, וועלען מיר בקרוב האבען א קאמיסאר — אין דער מקוה. א קאמיסאר — אויפ׳ן בית־החיים —

אַ, די פרעמד־ווערטער!..

אב—נעס.

אַ שוואכער בוי־סעזאן

שלאגט מען זיך אין די ציגעלניעס מיט מעסערס

(א) אין מארערס ציגעלניע, אויף לימאנאווסקי גאס, איז אויסגעבראכען א געשלעג מיט מעסערס, פון וואס יאן באגאנאווסקי און סטעפאן קאפיסעק זענען צושלאגען געווארען.

DOKTUR

H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 4, טעל. 90־216

ספעציאל־ארצט פאר הוים־ און ווענערישע קראנקהייטען, מענער־שוועכע. אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען.

נעמט אן פון 8—2 און פון 5—9 אווענד.

בעזונדער ווארטע־צימער פאר פרויען.

ר. איזראעל

דאס בופּעט־מיידעל

א סענסאציאנעל־ראמאנטישער ראמאן פון דער לאדזער ווירקליכקייט

25

— איך בין דאך אויך גראד אין דעמזעלבען טאג נישט געווען אויפ׳ן ארט, איך בין אמטליך ארויסגעפאהרען קיין ווארשא.

— ווי אזוי האט געקאנט געשעהן דאס שרעקליכע מיספערשטענדניש?

— דאס ווייס איך נאך אליין נישט, איך האב דאך אייך שוין געזאגט, אז איך האב נישט געוואלט אונטערנעהמען קיין שום שריט, ביז איך וועל מיט אייך נישט האבען איבערגערעדט וועגען דעם.

דער טורמע־נאטשאלניק האט זיך אוועקגעזעצט ביים טיש, נערוועזיש געביסען די ליפען, רויטע פלאמען זענען איהם ארויסגעטרעטען אויפ׳ן פנים, ער האט זיך געביסען דעם שטערן און מ׳האט בעמערקט אז נישט נאר ער קען זיך נישט בעהערשען פאר אויפרעגונג, נאר קען אפילו נישט געפינען קיין עצה וואס ער האט ווייטער צו טון, ענדליך האט ער געזאגט:

— ס׳איז נישטא וואס צו טראכטען, מיר זענען אריינגעפאלען אין א שרעקליכען אומגליק, פון וועלכען איך זעה נישט קיין אויסוועג.

— און אפשר, האט דער געהילפס־נאטשעלניק געזאגט, אזוי ווי ער וואלט געוואלט איינרוימען א סוד,

דער נאטשעלניק, זעהט אויס, האט פערשטאנען וועגען וואס זיין געהילף וויל רעדען, ער האט ארויפגעלייגט א פינגער אויפ׳ן מויל, וואס האט געהייסען, אז ער זאל שווייגען.

— רעדט איצט גארנישט, די וואנד האבען אויך אויערען, אלץ זאל בלייבען ווי געוועזען, פאר קיינעם זיך נישט פערראטען מיט קיין איין ווארט. גיט די געוועהנליכע פעראָרדנונגען און מיר וועלען זאוועקגעהן אויף א פריוואטען ארט כדי געגוי צו בעטראכטען די לאגע.

דער געהילפס־נאטשעלניק האט פערשטאנען האט אריינגערופען דעם הויפט־וועכטער, ער האט געגעבען די געוועהנליכע פעראָרדנונגען און איז צוזאמען מיט׳ן נאטשעלניק אוועקגעגאנגען.

זיי זענען אוועק אין דער פריוואטער וואוינונג פון דעם געהילפס־נאטשעלניק, ווען זיי זענען געווען אליין האט דער נאטשעלניק זיך געווענדט צו זיין געהילף:

—וואס האט איהר געוואלט זאגען, יאנטשיק?

— איך בין נישט דרייסט דאס פאר׳ן מויל ארויסצוברענגען.. .

-- אבער האט דאך מוט צו זאגען וואס איהר ווילט, גיט אייך אפ א חשבון פון דער לאגע, אין וועלכער מיר געפינען זיך.

— פאר מיר, פריוואט, ווען עס האנדעלט זיך, וואלט איך אזעלכע פראפאזיציעס נישט געגעבען, אבער געדענקט, ה׳ נאטשעלניק סאבטשאק, אז דא האנדעלט זיך נישט נאר וועגען מיר, נישט וועגען אייך ,נישט וועגען אונזערע פאסטענס, נאר וועגען פיל וויכטיגערע פראגען, עס האנדעלט זיך וועגען א געוואלדיגער קאמפראמיטאציע אין גאנצען לאנד ,אונזער טורמע־וועזען וועט אויסגעלאכט ווערען אין דער גאנצער וועלט .

— איהר זענט גערעכט, יאנטשיק, מיר מוזען האבען אנ׳אויסוועג, דער ענין טאר נישט זעהן די ליכטיגע שיין, זאגט וואס פארא פלאן האט איהר ?

— איך האלט ,אז מיר מוזען אלץ לאזען אזוי, ווי מיר וואלטען זיך וועגען גארנישט דערוואוסט.

— נישט נאר דאס יאנטשיק, נאר מיר מוזען זיך נאך בעמיהען צו בעהאלטען אלץ, צו האלטען אלעמען אין א טעות .

— אבער וואס וועט זיין מיט פראנקענשטיינען, אליין, ער וועט דאך נישט שווייגען, ער וועט דאך פאדערען ,אזוי ווי ער פאדערט דאס שוין, אז מען זאל רופען זיין משפחה מיט וועלכער ער וויל זיך זעהען.

— צו דעם טארען מיר נישט דערלאזען, פראנקענשטיין מוז איבערגעשיקט ווערען אין אנ׳איינצעל־קאמער און קיין שום זיין פאדערונג טאר נישט ערפילט ווערען.

— ווי לאנג וועט זיך אונז איינגעבען אזוי צו האלטען? אויף א לאנגער צייט קען מען זיך דאס גארנישט פארשטעלען

— אזוי לאנג יאנטשיק, ביז ער וועט שוין גארנישט קענען פאדערען

— וואס ווילט איהר דערמיט זאגען נאטשעלניק ?

— איך וויל דערמיט זאגען אפעי און קלאר, פראנקענשטיין מוז איינגיכען שטארבען

יאנטשיק האט זיך אנגעכאפט ביים קאפ

— איך בין נישט העד סאבטשאק, איך פערשטעה אייער שטרעבונג, אבער איך וועל מיין האנד דערצו נישט צולעגען

— גוט, יאנטשיק, איך פאהר צוריק אויף אור לויב ,איך וועל מיך מעהר אין דעם ענין נישט מישען ,אין דער צייט פון מיין אורלויב האט איהר מיך פערטרעטען, און דעריבער ליגט אויף אייך די גאנצע פעראנטווארטליכקייט פון דעם וואס איז דא פארגעקומען אויף ווידעריזעהען, יאנטשיק

סאבטשאק האט זיך געקליבען אוועקצוגעהען יאנטשיק האט איהם צוריקגעהאלטען

— וואס לאזט איהר מיך אליין, נאטשעלניק, איך וועל דאך מיר אליין דערמיט קיין עצה נישט געבען

— איך וויל מיט כבוד ארויס פון דעם דאזיגען שרעקליכען ענין, ביי מיר איז טייערער דער כבוד פון דער מלוכה ,אונזער אייגען לעבען, ווי דאס לעבען פון א שרעקליכען פערברעכער, וואס איז פער משפט געווארען צום טויט און וואס האט ריכטיג געדארפט שטארבען און נאר א האנק א שרעקליכען מיספערשטענדניש איז אנ׳אנדערער געשטארבען מיט א שענדליכען טויט

יאנטשיק האט נישט געענטפערט, ער האט פון זיין זייט געפיהלט, אז סאבטשאקס ארגומענטען זענען ריכטיגע, פון דער אנדערער זייט האט ער אבער געוואוסט, אז דא דארף מען בעגעהען א מארד

סאבטשאק האט געזעהען זיין געהילפס פער לעגענהייט און האט געזאגט

— איבריגענס האלט איך נאך נישט ביים אויספיהרען א מארד, ס׳הויבט זיך גארנישט אן, איך פערלאנג, ד׳ דערווייל זאל פראנקענשטיין איזאלירט ווערען אינגאנצען, ער זאל זיך מיט קיינעם נישט צונויפטרעפען, אפילו נישט מיט קיין טורמע־וועכטער. איהר אליין זאלט האבען די שליסלען פון דער איינצעל־קאמער וואו פראנקענשטיין וועט זיך געפינען

— אויף דעם געה איך איין, האט יאנטשיק ערקלערט, איך וועל טון אלץ וואס איהר וועט הייסען.

— דאס איז זעהר פערנינפטיג, זעהר אויסגעהאלטען, דאס איבריגע וועלען מיר שוין שפעטער זעהען, ביז מיר וועלען זיך נישט ארויסבעקומען פון דער שרעקליכער לאגע, געדענקט אז דער ענין איז זעהר א וויכטיגער און פעראנטווארטליכ

(פארטזעצונג קומט).

סאכארין-שמוגלערס אַרעסטירט הינטער לאָדז

(א) אין דאָרף כרושטשין, האָט א פּאָליציי-פּאַטרול פֿאַרהאַלטען צוויי שמוגלערס, ביי וועלכע ס'איז געפונען געוואָרען א פּעקעל סאכאַרין, וואָס איז געשמוגעלט געוואָרען פון דייטשלאַנד.

ביידע שמוגלערס סטאַניסלאַוו ליק און פּע-ליקס קלימקיעוויטש זענען אַרעסטירט געוואָרען. דעם סאַכאַרין האָט די פּאָליציי קאָנפיסקירט.

אוי, די שוויגערס!..

צוקונפטיגע שווינער „בערוהיגט" די שנור... מיט שטעקענ'ס איבער'ן קאָפּ

(2) אויף קראַשעווסקאַ 20 האָט די 20-יעהריגע אַפּאָלאָניאַ וואַרשאַווסקאַ, בעת א מחלוקה מיט איהר צוקונפטיגער שוויגער מיכאַלאַק, בעקומען א נערוועז-אָנפאַל, און גענומען דעמאָלירען די מחותנת'טעס וואוינונג.

די צוקונפטיגע שוויגער, האָט זי דאַן אַרויס-געשטויסען אין קאָרידאָר, און זי גענומען „בערו-היגען" מיט אַ שטעקען.

די אַרויסגערופענע פּאָגאָטאָוויע האָט דעם מיידעל באַנדזשירט די וואונדען, וואָס די שוויגער האָט איהר געמאַכט אויפ'ן גאַנצען קערפּער.

געגען דער „ענערגישער" שוויגער, איז צו-זאַמענגעשטעלט געוואָרען א פּראָטאָקאָל.

צושפּאָלטען דעם קאָפּ-שאַרבען

בעת אַן'אַפּילעפּטישען אַנפאַל

(2) פאַר'ן הויז וואָספּולנאַ 9, האָט די 23-יעהריגע אסתר פּלוזשנאַ בעקומען אַן'עפּילעפּטישען אָנפאַל. זי איז געפאַלען אַזוי אומגליקליך מיט'ן קאָפּ אויפ'ן שטיינערנעם טראָטואַר, אַז ביי איהר איז צושפּאָלטען געוואָרען דער שאַרבען. אין א גוסס'ן צושטאַנד איז זי אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

מ'ברעכט שויבען פון א קיאָסק

אַרעסטירט 5 שויבען-ברעכער'ס

(א) דער זאָדע-וואַסער-פאַבריקאַנט ה' גאָמו-לינסקי האָט אויף רוג פּשעיאַזד און שיענקעוויטשאַ אויפגעשטעלט א נייעם קיאָסק.

די לעצטע נאַכט זענען פון דעם קיאָסק אויסגעבראָכען געוואָרען די שויבען. די לעצטע נאַכט, האָט מען ווידער אויסגעבראָכען די שויבען און דער קיאָסק איינגעשמירט מיט פאַרב.

די פּאָליציי האָט אַרעסטירט 5 גאַסען-יונג-לעך, וועלכע האָבען אויסגעפיהרט דאָס שטיקעל אַרבייט.

זעלבסטמאָרד פון אַרבייטסלאָזען אין א קלאָזעט

(2) אין קלאָזעט אויף פּראָפּעסאָרסקאַ 3, איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד דער אָרטיגער איינוואוי-נער וולאַדיסלאַוו שאַנעצקי. די פּאַגאָטאָוויע האָט איהם אין א בעוואוסטלאָזען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

די סבה פון זעלבסטמאָרד איז נויט.

DR. MED. J. LUBICZ

כירורג-אָרטאָפּעד

פּאָלודביאָוואַ 9, טעל. 183-17

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פאַרקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער

איינגענע פּראַצאָוניע פון זעלבסטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען ווי: חקלאַרקעס אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גאָרסעטען א. אַז. וו.

נעהמט אָן פון 2.30 ביז 4.03 נאָכמיטאָג.

Dr. med. REICHER

פּאָלודניאָוואַ 28, טעל. 20193

ספּעציאַל-אַרצט פאַר מענער-שוואַכע-בעהאַנדלונג

צוריקגעקעהרט.

נעהמט אָן פון 8 — 11 פריה און פון 5 — 8 אָוונט

זונטאָג און יום-טובים פון 9 — 1 בײטאָג.

א קלאַפּ מיט טראַגישע פאָלגען

יוסף ביוואַלסקי איז פֿערמשפּט געוואָרען אויף 4 חדשים טורמע

(—) דעם 3 יאַנואַר ד. י. האָבען זיך אויף עק בזשעזשינער און מאַרישינער בעגעגענט יוסף ביוואַלסקי, א שאָפער, מיט א געוויסען מאיר פלעשעווסקי. ביידע האָבען צווישען זיך געהאַט אַלטע חשבונות. צווישען זיי איז ענטשטאַנען א מחלוקה ביז ביוואַלסקי האָט פלעשעווסקי'ן גע-געבען א שטאַרקען קלאַפּ פון וואָס דער לעצטער איז געפאַלען א טויטער.

ביוואַלסקי האָט זיך אליין צוגעשטעלט דער פּאָליציי און נעכטען איז פאָרגעקומען זיין פּראָ-צעס, ווי די עקספּערטען האָבען פעסטגעשטעלט איז פלעשעווסקי נישט געשטאָרבען דירעקט פון ביוואַלסקיס קלאַפּ. צוליב דעם האָט דאָס געריכט איהם פֿערמשפּט נאָר אויף 4 חדשים טורמע.

פיר טורמע אויף אָרלויב

פון אָרלויב אויף נייע 3 יאָהר טורמע

(–) דעם 18 דעצעמבער פ. י. האָט א באַנ-דע גנבים אויסגעפיהרט א גרויסע גנבה אין קאָנ-פעקציע-לאַגער פון יואל בילאַנדער אויף אַלעע 1-טער מאַי 36. נאָך א גענויע אויספאָרשונג איז דער פּאָליציי געלונגען צו כאַפּען די גנבים. דאָס זענען געווען: יאַן גוזשאַק, יוזעפא ווזשאָסעק, וולאַדיסלאַווא סאָצאַנסקאַ, קאַטאַזשינאַ רופּאַלסקאַ און וולאַדיסלאַוו שימטשאַק.

גוזשאַק האָט דאָס שטיקעל אַרבייט אויס-געפיהרט ווען מ'האָט איהם אַרויסגעלאָזען פון טורמע אויף אורלויב.

דער אורלויפּירטער גנב איז פערמשפּט גע-וואָרען אויף 3 יאָהר טורמע, ווזשאָסעק אויף 6 חדשים און סאָצאַנסקאַ אויף 4 חדשים.

„גוטע ברידער" מאַכען א „קערטעל"

דער סוף איז... געלעכערטע קעפּ

(א) נעכטען זונטאָג, איז אויף ניי-זאַרזשעווסקאַ אויסגעבראָכען א געשלעג, בעת וועלכען ביידע שלענגער'ס מיכאַל אַלטשאַק און פּיאָטר מיכאַלסקי זענען שטאַרק צעניזיק'ט געוואָרען.

אויפ'ן פעלד ביי דער אַביוואַטעלסקאַ גאַס, האָבען עטליכע גוטע ברידער געמאַכט א „קערטעל" צווישען די שפּילער'ס איז געוואָרען א מחלוקה, און מ'איז איבערגעגאַנגען צו „האַנד-אַרבייט", פון וואָס פּראַנטשישעק גאַלאָמב, ריבטשאַק און אַלטשאַק זענען שווער-פֿערוואונדעט געוואָרען.

ציוניסטישע יוגענד און סקויטען-אָרגאַניזאַציעס, יודישע מיטעל-שולען און ספּאָרט-פעראיינען

בעטייליגען זיך אין מאָרגענדיגען ל"ג-בעומר אויספלוג

מאָרגען ל"ג בעומר, דער פריהלינגס-יום-טוב פון דער יודישער יוגענד וועט אין אונזער שטאָט געפייערט ווערען זעהר אימפּאָזאַנט. דער היגער קרן-קימת'קאָמיטעט האָט זיים א יאָהר בע-נייט די טראַדיציע פון איינאָרדנען ל"ג-בעומער אויספלוגען פון דער יוגענד און אויף מאָרגען אָר-גאַניזירט א געמיינזאַמען אויספלוג פון אַלע יוגענד-אָרגאַניזאַציעס און יודישע שולען.

אַלע היגע ספּאָרט-פעראיינען, וועלכע זענען אַנגעשלאָסען אין וועלט-פערבאַנד „מכבי" האָבען געמאָלדען זייער גרייטקייט אַנטיילצונעהמען אין דעם קק"ל-אויספלוג און וועלען זיך אויך בעטיי-ליגען אין די פייערונגען פון קרן קימת.

לויט דער שטאַרקער פּעראינטערעסירונג, וואָס האָט אַרויסגערופען דער ל"ג-בעומער אויס-פלוג אין די פייערונגען וואָס זענען דערמיט פֿער-בונדען, איז צו ערוואַרטען, אַז דער היי-יעהריגער ל"ג-בעומר וועט ביי אונז אדורך גאַר יום-טוב-דיג.

פרוי געפאַלען אין דער גאַס פון הונגער

(א) אויף רוג קילינסקיעגאָ און קאָלעינע איז די 42-יעהריגע מאַריאַ אַנטשאַק געפאַלען אין דער גאַס פֿון הונגער. די פּאַגאָטאָוויע האָט זי אָפּגע-פיהרט אין שטאָטישען זאַמעלפּונקט.

אַנ'אונטערגעוואָרפען קינד

אין טויער אויף שענקעוויטשאַ 9, איז גע-פונען געוואָרען אַנ'אונטערגעוואָרפען קינד פון 4 חדשים. דאָס קינד איז איבערגעגעבען געוואָרען אין א זויג-היים.

ס'איז פֿערבלאָנדזשעט געוואָרען

א מיידעל פון 4 יאָהר, ס'הייסט חיה שרה, רעדט יודיש, אָנגעטון א וויים-שוואַרץ קראַטען-קליידעלע אָפּגעשוירענע האָהר. אָפּצופיהרען מיצקעוויטשאַ 4 באַלוט, צו פרץ זילבערשטיין.

11-יעהריג יונגעל אונטער די רעדער פון אַנ'אויטאָ

(א) אויף פּילסודסקעגאָ 61 האָט אַנ'אויטאָ איבערגעפאָהרען דעם 11-יעהריגען שמואל קאָר. זשען פון קאַמיענאַ 4. אין א שווערען צושטאַנד איז דאָס יונגעל אָפּגעפיהרט געוואָרען א היים. דער שאָפער איז ענטקומען.

Palma-Patent

— — די — —

בעוואוסטע פעלד-בעטען „Palma-Patent"

וואָס זענען אַלעמען בעקאַנט מיט זייער פּראַקטישקייט און דויערהאַפטיגקייט

מיט אַ גאַראַנטיע אויף 3 יאָהר

ווי אויך לעזשאַקעס, פעלד-בעטלעך און פעלד-בענקלעך

מאַטראַצען געבעטע, שאַטקאָווע, קאַנאַדיסקע קאָזעטקעס, טאַפּטשאַנעס

בעקומט מען נור אין דער בעקאַנטער פאַבריק

לאָדז, פּולנאַצנאַ 24, טעל. 131-85

הורט — דעטייל

א גרויסע גאָרטען-פערוויילונג לטובת די באָראָכאָוו-שולען

די גרויסע גאָרטען-פערוויילונג לטובת די באָראָכאָוו-שולען וועט פאָרקומען דעם שבת ד. 28 מאַי.

דאָס וועט זיין די ערשטע גאָרטען-פערווײ-לונג אין דעם סעזאָן און דאָס וועלען זיכער אויס-נוצען די ברייטע פאָלקס-מאַסען כדי צו פערברענ-גען דעם טאָג אין דעם בעזונדערס שיין אויסגעפּריש-טען העלענאָוו-פּאַרק.

די גאָרטען-פערוויילונג וועט זיין רייך מיט א סך פערשידענאַרטיגע פריילעכע אַטראַקציעס, א בעזונדערען אַכט ווערט געלייגט אויפ'ן פּראָגראַם פון דער קינדער-פערוויילונג, בעת וועלכען יעדעס קינד וועט בעקומען אַ מתנה.

אויף דער גאָרטען-עסטראַדע וועט דער גרויסער סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער די-רעקציע פון סעוו. פּיעטרושקע, געבען א קאָנצערט פון פּאָפּולערע מוזיק און א גירלס-אַנסאַמבל וועט אויספיהרען א גאַנצע רייה מאָדערנע אַנ'סאַמבל- און סאָלאָ טענץ.

ס'איז בעזונדערס ווערט אויפמערקזאַם צו מאַכען אויף דער רייכער פאַנטען-לאָטעריע. וועלכע וועט ענטהאַלטען איבער 1000 זעהר ווערטפולע זאַכען.

קאָנסום אויף זומער

די צייט פון די היצען צווינגט אַלע מענשען צו קליידען זיך געהעריג לויט די הערשענדע היצען. אַממייסטען פּאַסענד זענען די שטאָפען פאַר דאַמען אויף די זומער-צייט וואַלען, מושלינען, באַטיסטען, עטאַמינען, זיידוואַרען, זומער-שטאָפען אויסגעאַר-בייט פון דער ווידזעווער מאַנופאַקטור אויף קליי-דער, שלאָפּראָק, בלוזקעס אין די מאָדערנסטע קאָ-לירען און מוסטער'ען צו אויסנאַהמס ביליגע פּריי-זען נור אין איינציגען אין אונזער שטאָט וואַרען-הויז קאָנסום, פּעטריקאַוער 54, צופאָהר מיט טראַמ-וואַיען 10 און 16.

אויף פאַר הערען בעזיצט דער קאָנסום א ריזי-גען אויסוואַהל פון עלעגאַנטער וועש צו קאָנקורענץ-פּרייזען. טראָץ דער אַלגעמיינער סטאַגנאַציע, איז דאָך אין די זאַלען פון קאָנסום לעבעדיג און רוישיג, ווייל אַלעס בעקומט מען דאָרט ד. ה. די בעסטע סחורות צו די נידריגסטע פּרייזען.

רינג-קאַמפּען

אין דער ערשטער פאַר האָבען געקעמפט שטשערבינסקי מיט מאַרטינאָוו'ן, געזיגט האָט מאַרטינאָוו אין 11 מינוט.

קאַרוואַן האָט אָנגעקלייגט סאַן מאַרסע! מיט א דאָפּעלטען נעלסאָן.

אַליוועך האָט בעזיגט קאַלעוו'ן אויף דעמ-זעלבען אופן.

אַרלאָוו איז אין 12 מינוטען געלעגען ביי טאַרנאַ'ן.

אויף דער עלפטער מינוט האָט קראוזער אָנגעקלייגט האַלובאַ'ן.

היינט קעמפען: 1) נאַרקאַוויענקאַ — מאַלעוו, 2) אַרלאַוו — מאַרטינאַוו, 3) סאַ-מאַרס — האַלובאַ (דעצידירענד), 4) אַרלאָוו—קאַוואַי (דעצידירענד), טאַרנאַ—קראַוזער (דעצידירענד).

ראַדיאָ-פּראָגראַם

מאָנטאָג, דעם 23 מאַי 1932

11.45 — פּיעסע-איבערזיכט, 11,68 צייט-סיגנאַל, 12,10 גראַמאָפאָן-פּליטע, 3,25 ראַפּאָרט. 3.50 גראַמאָפאָן-פּליטע, 4.20 לעקציע פראַנצויזיש 4,40 אודיציע פאַר מוזיק-לעהרער, 5.10 רע-פעראַט, 5,35 ליטעראַריש-מוזיקאַלישע אודיציע. 6.50 פערשידענעס, 7.15 קאָמוניקאַטען פון דער ראַדיאָ האַנדעלס-קאַמער, 7.30 פילם קאַלענדאַר, 7,45 ראַדיאָ-פּרעסע. 8 מוזיקאַלישער פעליעטאָן, 8.15 גראַמאָפאָן-פּליטע, 10,30 פעליעטאָן, 10,45 ראַדיאָ-פּרעסע און מעטעאָראָלאָגישע קאָמוניקאַט. 11 טאַנץ מוזיק פון וואַרשאַ.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע

אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40

נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.

זונטאָג און יום-טוב פון 9—1 פאַרמ.

בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען

היינט רעוואָלוציאָנס-פּרעמיערע! היינט רעוואָלוציאָנס-פּרעמיערע!

„פרייע נשמות"

מעכטיגע זיטען-דראַמע

רעזשי Clarence Brown

אין די הויפּט-ראָלען די בעריהמטסטע דריי עקראַן-שטערנס:

Norma Schaerer, Lionel Barrymore, Clark Gable

אויסערן פּראָגראַם: קלאַנג-צוגאַבע און אַקטואַליטעטען פון לאַנד.

אָנהויב אין געוועהנל. טעג 5 נאָכמ., שבת און זונטאָג — 1 א זייגער בייטאָג. דער זאַל ווערט מעכאַניש ווענטילירט און געקיהלט! הנחה-בילעטען גילטיג אָהן בעגרענצונגען!

קויפט נור פון די 1-טע קוועלע

גרויסער אויסוואהל

שפאצירוואגענס

אייזען - ניקעל-

בעטען!

מאטראצען

ספרענזינאווע "Patent".

וויזשימאטשקעס אמעריקאנער

צו בעקומען אין פאבריקס-לאגער

„DOBROPOL", Łódź

Piotrkowska 73 (אין הויף)

יעדער איינציגער

מעבעל

האט זיך אי-בערציינגט, אז פאר

דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו

צאהלט די העכסטע פרייזען

א.ווייצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 00=191.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

אויפפאדערונג

צו ה' ליפשיץ, רזשאנדצע ביי די ה"ה טיללער און שטיינשניידער.

דערמיט ווערט איהר אויפגעפאדערט, אז איהר זאלט מיר שוין בעצאהלען די פאר זלאטעס פאר די צייטונגען, וועלכעס מיר קומט שוין פון אייך א לענגערע צייט, אין געגענפאל וועל איך אייך קיין כבוד נישט פערשאפען.

3290

צייטונגס-פערשפרייטער עקיבה גרינבוים

ווער וויל אבגעבען

בלוט פאר א קראנקע

געגען בעלוינונג,

קענען זיך מעלדען אין אדמיג. פון „נ. פ." 3297

אנ'אינטעליגענטע, מיטעליעהריגע **געזונדע פרוי,**

גוטע הויז-ווירטשאפטערין, זוכט א פאסטען פון א בעזעלשאפט-לייטערין אדער צו דער ווירטשאפט.

ס'קאן אויך זיין צו אנ'איינזאמע פערזאן.

אפערטען אונטער „R.O." אין דער אדמינ. פון „נייעם פאלקסבלאט".

3289

SZ. DERESZ עלטסטער פעלדשער

לוטאמירסקא 4 (האטעל-גאס), טעל. 184-78

נעהמט אן קראנקע ביי זיך אינדערהיים פון 8 ביז 10 פריה און פון 1.30 ביז 3.30 נאכמ.

שטעלט פאקען מיט פרישע קראוויפקע און גיט ארויס בעשייניגונגען.

3281

URODONAL

CHATELAINA

Zwalcza reumatyzm podagrę piasek sklerozę

czyści nerki oczysz. wątrobę i stawy, łagodzi arterje i zwalcza otyłość

Do nabycia we wszystkich aptekach i skł. apt.

Przedstawicielstwo ul. Fredry 4 Warszawa

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם פיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנת דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל געגענע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסארען מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר דאקטאר בראכירעוויטש בעזייטיגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהר-ליכסטען בראך. אויך פאר הויקערס, ליידענגען מיט הייל-גארסעטען און אפפ-ראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאטט-פוס, ספעציעלע איינלאגען און די שיך קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען, פאר די גרעסטע קראנקע אדערן. עמפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,

tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבע-דינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, פראפ. ד"ר י. מאריש-לער, פראפ. ד"ר בר. קיפלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין בעסטען דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט ה' דיר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 פאר זיין גענצליך אויסקורירען מיך פון א שווערער ברוך-קראנקהייט.

היינט פיהל איך מיך גאנצליך געזונד.

א קראהן, רב.

די דרוקערייי

פון מ. שימסיא, לאדז, גדאנסקא 17

איז איבערגעטראגען געווארען אויף

11. ליסטאפאד 49 (קאנסטאנטינער)

אונטער דער פירמע

„די צייט" „CZAS"

אינה. מ. שימסיא

איינגיכען דערשיינט מיין וואכען-קאלענדאר ווי אויך טאשען-קאלענדאר פאר'ן יאהר 1933 (18-טער יארגאנג). בעשטעלונגען ווערען שוין אנגענומען. פאר פעראיינען און געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס, גרויסער ראבאט.

בעקאנטמאכונג.

קליינפישהענדלער-פעראיין אין לאדז, פאמארסקא 15

היינט, מאנטאג, ד. 23 מאי 1932, 3 נאכמ. קומט פאר אין לאקאל פון צענטר. קליינהענדלער-פעראיין, פאמארסקא 15

די יעהרליכע גענעראל-פערזאמלונג

מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג: 1) ערעפנונג פון דער פערזאמלונג; 2) טעטיג-קייטס-בעריכט פון דער פערוואלטונג און רעוויזיאנס-קאמיסיע; 3) וואהלען פון א נייער פערוואלטונג און רעוויזיאנס-קאמיסיע; 4) פרייע פארשלאגען.

בעמערקונג: די פערזאמלונג וועט פארקומען ביי יעדער צאהל אנוועזענדע מיטגלידער. אלע מיטגלידער ווערען געבעטען אין זייערע אייגענע אינטערעסען פינקטליך צו קומען.

3274 די פערוואלטונג.

Gimnazjum Żeńskie

Józefa Aba w Łodzi

Zielona 10, tel. 122-12.

איינשרייבונגען פון נייע שילערינס נעהמט אן דער סעקרעטאריאט פון 9 – 13.

די עקזאמענס קומען פאר לויט לעקציע-סיסטעם.

DYREKCJA.

גאנץ לאדז ווייסט

אז דער פאטאגראפישער אנשטאלט

„פאלאניא"

שוו. יעזשעגא 11

איז פאפולער מיט זיינע גוטע קינסטלערישע אויפ-נאהמען, און בעמיהט זיך צו זיין פאר די ג' קליענטען זעהר פינקטליך. און ד רצו בעזיצט ער א גרויסען אויסוואהל פון ארטיסטישע קאסטיומען.

מיט אכטונג

ארטיסט. פאטאגראפ. אטעליר

„POLONJA"

לאדז, יעזשעגא 11.

אינה.: דיפל. פאטאגר גוטערמאן

צופאהר מיט טראמוואי נומ' 3.

איבערצוגעבען

א וואוינונג פון 3 צימערן

און קוך מיט אלע בעקוועהמליכקייטען, 1. שט. פראנט, אלעע 1. מאי 35. ערפאהרען אין דעמ-זעלבען הויז, אין דער בעקעריי ביי פרוי שיינוואלד.

3041

„SANATO"

כירורגיש-וועכנעריז-אנשטאלט

אגראדאווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאס

גינעקאלאגיש-וועכנעריז-אבטיילונג

ד"ר מעד. ש. אייגער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד. רייטלער-קוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער

פרייז פון א געבורט

אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאכאוו

כירורגישע אפטיילונגפון ד"ר מעד. מ. קאנטאר.

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

פאר א אנאנס ביז 15 ווערטער

פרייז פאסטענס

רעפעזירקעס ווערען געברויכט צו זאקען און אויך לערן-מיידלעך. צו מעלדען זיך גדאנסקא-גאס 27, וו. 6.

3291

זאקען-מאכער מיט אייגענע מאשינען צו לוי-טערלעך קאנען שוין בעקומען ארבייט. פראנציש-קאנער 56, ביי זעליג.

3292

א האנד-נייהער צו מענער-בעשטעלט ווערט פון זאפארט געברויכט ביי לושינסקי, ווסכאדניא 51

3298

עס ווערט געזוכט אנ'אבערלאק-נייהער (רין) צו ספארט, ווי אויך מיידלעך אהיימצונעהמען מענער-העמדער-טאנדיים. וואלבארסקא 33 וו. 8.

3301

פערשידענעס

א קוואליפיצירטער שטריקער נעהמט אן ארבייטען אויף 12-ער און 13-ער שטריק-מאשינען. צו ערפאהרען אין אדמ.

3295

„געצלוקס" טישעס

פאר גראפישע אנשטאלטען דרוקערייען און פערלאגען עמפפעהלט

די איינציגע אידישע צינקאגראפיע אין לאדז

מיטאט קאזימירז צ

א לאנגיעהריגער

מיליטער-בעאמטער

שרייבט ערלעדיגט אין אלע מיליטער-זאכען ספעציאליסט אין שרייבען פון ביטעס פאר

איינציגע שפייזערס

מאן

פעטריקאווער 10

לעטשניצע

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

17 זגיערזשער 17,

טעלעפאן 33=116

ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטען ד"ר גאלדשטיין-פאלאק, ד"ר יוסטמאן, ד"ר מ. קאנטאר, ד"ר ציגנע, ד"ר ראקאווסקי, ד"ר ראזענצווייג, ד"ר רוזשאנער, ד"ר וויינבערג, ד"ר סטופעל. צאהן-ארצט גראדזיענטשיק-קאראשיאווא ווי אויך וויזיטען אין שטאט. רענטגען-בעשטראלונגען, קווארץ, דיאטערמיע עלעקטריזאציע און ערצטליכע אנאליזען.

Dr. med. Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און גשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 21=245

נעהמט אן פון 8–11 פריה, 12.30–1.30 מיטאג און פון 5–9 אווענד, זונטאג פון 10–1.

פאר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע-פרייזען.

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט צושטעלען א היים; אויף דער פראווינץ 6 – 8 זל.

א חודש אין אויסלאנד – 8 זל.

פאר'ן איינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך

די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז פאר'ן מעקסט–18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט–24 גר. אין דער דריט 8 שטאלטען

אין טעקסט–40 . . . 60– . . . 4

נאכ'ן טעקסט–12 . . . 18– . . . 8

פאר א מיליטער-שפאלט

אונטער דער שטאג 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען–10 גר. א וואָרט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Bornsztajn i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kerfman

Zecernia i druk „Najer Folksblat", Piotrkowska 81.